Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ЕРА, 7 СЕНТЯБРЬ, 1967 шу. № 106 (4431). Мах 2 кап.

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома Нохч-ГIалгIай АССР Лаккхерча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

САГА ДОТТАГI

Къахьегамхой доттагIа а хинна дIаэттад книжка вай мехка. Шерра вай вахара юкъеденад из. Книжкашкара вайна йовз сага кIоарга уйлаш, Iилманна карагIдувлараш, дунен гIулакхаш, иштта кхы дуккха а. Цулухьа хIанз хала да книжкаца доттагIал доаца саг лаха.

Вай республика къахьегамхоша хIара шера дукхагIа ийду книжкаш. Дукха нах ба хIанз шоай цIагIа тайп-тайпара библиотечкаш йолаш. Книжкаш дешараша чIоагIа хоатт керда арадаьнна литература.

Къахьегамхошта ханнахьа долаш доа литература шерра дIадовзийтилга ,из цар паргIатта эца йиш хургйолаш болх вIаштIехьбоаккхилга Iалальмате боккха лоархIам болаш гIулакх да. Ала деза вай республике книжкаш дохкилга цхьаццайолча моттигашка дика вIаштIехьдаьккха хилар. Районашка книжкаш дохкаш я 21 специализированнии, хIаьта 130 потребительски кооперацe юртарен тика. ХIара денна бIаьш книжкаш ийду тикашкара. КIезига яц республике из болх геттара дика беш йола тикаш а. Цигарча продавецаша къахьегамхошта шерра дIадовзийт арадаьнна керда литература, хьалххагIе Iомалу книжкаш дешарий хьашташ, хIаьта уж Iалашдара шоай низ дIакхоачар а лу.

Ховш да, книжкаш дохкара гIулакх иштта кхетамца вIаштIехьдаьккхача тикашка книжкаш дIа ца эцаш ца дадилга. Цхьабакъда, республика дуккхача моттигашка дукха кхоачамбоацараш да книжкаш дохкача. Цхьайолча районашка боккъонца терко яц цу гIулакха. Масала, дIабахача ворхI бетта книжкаш дохкара план 59 процент мара кхоачашъяьяц Пожай-Юрта районо, 63 процент — Советски районо, 80 процент — Ведана районо. Дукха кхоачамбоацараш да Урус-Мартана, Сунженски районашка. Къаьстта во латт книжкаш дохкара гIулакх Шаьла районе. Фуд керттера бахьан? Болх дерттIа вIаштIехь ца баккхар да. Цу районашка вIалла терко яц книжкаш дешарий хьашташ довзара, уж дизза кхоачашдергдола гIулакх вIаштIехьдаккхара, реклама тоаяра. Наггахьа мара юкъеккхахьац укхаза книжкаш дохкара тайп-тайпара формаш. Геттара кIезига хул книжни базараш. Во вIаштIехьдаьккхад почте гIолла книжкаш ийлара гIулакх а.

Цхьайолча районашка дукха моттигаш я Нохч-ГIалгIай книжни издательства арахеца вай писателий керда книжкаш а наха вIалла ца довзаш.

Цу тайпара хьал кхы дIахо да мегаргдац. Шенхаштта тоабе беза книжкаш дохкара болх. Дукха ха йоаццаш КПСС Центральни Комитета тIанийцаб «Юрташка книжкаш дохкилга вIаштIехьдоаккхача шенхашттарча кхоачамбоацарех» бола соцам. Цу тIа белгалдаьхад книжкаш дохкачара кхоачамбоацараш а, хIаьта из болх тоабара де дезараш а.

ХIанз керттера декхар да сихха балха юкъера кхоачамбоацараш дIа а даьха, КПСС ЦК соцам тIа белгалдаьккхача тайпара книжкаш дохкилга вIаштIехьдаккхар.

Къахьегамхошка книжкаш дохкар — из политически гIулакх да. Потребительски кооперацe кулгалхой декхарийла ба из кхета а деш болх вIаштIехьбаккха

Эгтара хьалха геркам тIабахийта беза тIа-тIа дегIаухаш латта юрташкарча книжкаш дешарий духовни хьашташ дизза Iалашдара. Книжкаш дохкача хIара тика тIа хилийта тайп-тайпара литература: политически, художественни отраслевой, иштта К. Маркса, В. И. Ленина произведенеш, КПСС XXIII-ча съезда решенеш. «Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 50 шу» яха КПСС ЦК Тезисаш, иштта кхы а.

ЛоархIаме гIулакх да книжкаш дохкача тикашка шоай болх бовзаш а безаш а бола нах хилар. ДукхагIча даькъе царех тийша да книжкаш дохкара гIулакх. Цулухьа пахадлаш терко е еза кадраш кийчъяра.

Кхетамца вIаштIехьдаккха деза кердача литературана реклама елга, из шерра дIадовзийта деза къахьегамхошта. Книжкаш дохкача шерра дакъа лаца декхарийла ба юртбоахама специалисташ, хьехархой лораш, юрташкарча библиотекай, клубай, культура кхыча учрежденей болхлой.

Ла мегаргдоацаш гIулакх да цхьайолча райпотребсоюзаша общественно-политически литературана, марксизма-ленинизма классикий произведенешта юртбоахама литературапа кIезига заказаш деш хилар. Белгалдаккха деза цигарча тикашка юрташкарча наха вIалла хоатташ доаца дуккха литература Iайнилга. Тоаде деза из гIулакх.

Кооперативни организацеш декхарийла я юрташка шортта книжкаш дохкеи, хIаьта книжкаш дохкара культура лакхъеи йиш хургйолаш материально-технически база дегIайоаладра мероприятеш чакхъяха. Цхьайолча моттигашка районий централашкеи йоккхийча юрташкеи мара книжни тикаш яц. ХIаьта цхьайола тикаш чуйола помещенеш геттара эсала я, укх тIеххьарча хана кIезигьеннай книжни киоскаш. Даим терко е еза из гIулакх тоадара.

Тайп-тайпарча формаех кхетамца пайда а эцаш вIаштIехьдаккха деза книжкаш дохкилга. Книжка дохкилга вIаштIехьдаккха деза юрташкарча библиотекашка, клубашка, культура Ценошка, юрташкарча школашка, хIара нах бахача моттиге. ДукхагIа вIашагIъехка еза книжни базараш.

Вай республике дика опыт Iоаяьй писателаш книжкаш дешаращца вIашагIбеттабалара. Цу гIулакхо дика пропаганда ю литературана. ДIахо а шерра юкъекхахьа деза из гIулакх.

Доккхий декхараш хьалхашка латт Книготоргана а. Эгтара хьалха из декхарийла я книжкаш дохкара болх тоабара тайп-тайпара формаш юкъеккхахьа. Пайдане да дIа-юха кхухьаш книжкаш дохкилга. Книжка кхачийта деза кхашкарча механизаторашка, гаьнарча фермашка, лоаман даьгIенашкарча хьайбашка хьежарашка.

Респотребсоюз декхарийла я республике книжкаш дохкара болх шенхаштта тоабе.

Даим терко е еза цу балха партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, юрташкарча Советаша.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1967 шера 4 сентябрь № 224 г. Москва.

Эскаре гIулакх дара оттаяь ханаш яьха баьнна военни гIулакхаш тIара нах СССР Герзашцарча Низашкара мукъабалийтара а бокъонца военни гIулакх де аргIа кхаьчараш эскаре бахара а хьакъехьа массава а военни гIулакх де декхарийла веш долча законага хьежа аз приказ лу:

1. Бокъонца военни гIулакх дара законо оттаяь ханаш яьха баьнна салтий, матросаш, сержанташ, старшинаш Советски Эскара, ТIема-Форда Флота мугIарашкара, доазон тIарчеи чурчеи бIунашкара запасе а бохийташ мукъабалийта.

2. Укх приказа 1-ча пункте дийца военни гIулакхаш тIара нах мукъабалийтарца дувзаденна Советски Эскаре, ТIема-Форда Флоте, доазон тIарчеи чурчеи бIунашка бокъонца дола военни гIулакх де тIахьехалба тIахьехарах мукъавоалийташ йолча льготана бокъо йоацаши ха тIехьаяккхацеи бола 1948 шера баь гражданаш а, хIаьта иштта тIахьеха ханаш йолаш, тIахьехарах мукъабита ханаш чакхъяьннеи шоай ханара нах бокъонца долча военни гIулакха тIа болаши бола гражданаш а.

3. Приказ дIакхайкадолда ерригача роташка, батареяшка, эскадрильяшка, кемаш тIа.

СССР Оборона Министр Советски Союза маршал
Б. ГРЕЧКО.

Грозненски крекинг-завода установкаша, цехаша дог раьза хинна хьаллаьцай даим юсаргйолаш Памятни байракхаш яхара йола химикий инициатива. Шерра социалистически яхь йоаржаьлча установкаша ди тIехьа совдоах къахьегама толамаш. Царна юкъе укх тIеххьарча массехк шера пахаддаш балха тIа хьалха латташ хьайоагIа Овсянников Иван Петровича кулгалдеча № 1—2 йолча установка коллектив. Укх юбилейни шера а из моттиг дIахецац цо. Мехкдаьтта сийрда продукци арахецара ийс бетта план 20-ча августа кхоачашъяьй коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча установка технологаша. ХIанзлехьа тIабоагIача бетта чотах арахийца продукци эзараш тоннаш я.

Къахьегама овсарле лакха хилара кхоачамбаь Iаш технологаш. Цар чIоагIа къовсам лоаттабу арахецача продукцега дIабода мах лохбара, цул дикал лакхъяра. Цох доккха беркат даьннад. Укх шера цхьа моттиг пийсъенна яц продукцена юкъе брак йолаш. ХIаьта арахецача продукцега дIабода мах лохбарах бархI бетта паччахьалкхенна кходаь ахча 125 эзар сом да.

Уж къахьегама толамаш кхы а совдоахаш болх бу установка коллективо укх бетта а. Хьинаре къахьегарца белгалваьннав вокккхагIвола оператор Захаров Иван, технологаш Резцова Лидия, Шереметьева Евгения, Матвейнов Михаил, кхыбараш.

Сурта тIа: вокккхагIвола оператор Захаров Иваи оператора гIонча Шереметьева Евгенияи.

И. ПЛИЕВА сурт.

ЦАР ХЬОКХАМ ТЕЛ

Къахьегамхой хьашташ дизза кхоачашдара, къахьегаш я юбилейни шера Грозненски макаронни фабрика коллектив. ТIайнца социалистически декхараши паччахьалкхен плани ханал хьалха кхоачашъеш хьайоагIа из. Валови продукци арахецара бархI бетта план 104,7 процент кхоачашъяьй. Планах лаьрхIачул совгIа арахийца макаронни изделеш 160 тонн гаргга я. Сменни нормаш 125—130 процент кхоачашъю ни Ершовас, Ореховас, кхычар кулгалдеча бригадаша.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

50 ОКТЯБРЬ

СихагIа чакхдаха кхашкара балхаш

Дукха балхаш да кхаш леладерий де дезаш, хIаьта уж дерригаш а ший ханнахьа даь йистедаха а деза. ПхелагIа сентябрь тIанхоачаш республика боахамашка уж балхаш мишта лел хьахьокхаргда укх даннеша.

84,3 эзар гектара тIа силоса дIайийна хьажкIа тиъаь пхиъ эзар гектара тIара чуийцай. Эггара хьалха хьажкIа чуэца болабелар Урус-Мартана района механизатораш. Кастта йолаергья чуэца ялата лаьрхIа йийна хьажкIа а. Эггара дукхагIа чуэца еза хьажкIа Наьсарен, Сунженски, Урус-Мартана, Шаьла, МалгIабика, Грозненски районий боахамашка.

* * *

Дукха ха яц гидуарташ чуэца йолаяь. ХIанзле 2373 гектара тIара чуийца яьннай уж, вешта аьлча—9 процент. Ерригa чуэца езараш 26,5 эзар гектар я, хIаьта царех 6 эзар гаргга — Сунженски районе.

* * *

Массехк дийнахьа дIаде доладергда гурахьа дув кIа, мукх, цхьабакъда республика боахамашка хIанз а 114 эзар гектар мара лаьтта кийчдаьдац гурахьа юв культураш дIае—дерригa а кийчде дезача лаьттах 55 процент.

Гурахьа юв культураш дIае кийчде дезача лаьттаех ах а аьха баьннабац хIанз Ведана, МалгIабика, Наьсарен, Сунженски, Урус-Мартана районий боахамашка. Бахьан цаI да гурахьа дув ялат дIаде дезача участкаш тIара культураш чуийцаьннаяц, хIаьта мукъадаьнна кхаш цIендара балхаш эсала лел. Лаьтта кийчдара тIехьа ме доал из хургболча хьувкъама Iаткъаргда.

* * *

ХIанз а 44 эзар гектар мара зяба лаьтта аьхадац, вешта аьлча, дерригa аха дезачох 27 процент. ХIанзчул тIехьагIа зяба аха деза лаьтта 120 эзар гектар да, баьнда укх бетта хьалхарча пхе дийнахьа аьхар 2 эзар гектар мара дац. Зяба оаха лаьтта ноябрь бетта а аха йиш я, бакъда хьувкъама пайдана хилац цу хана аьхар.

Зяба лаьтта ахара сухалбе беза.

IАН КИЙЧО ЯЬЙ

ХIана вай республике массанахьа санна хьатIадоагIача Iанна кийчо еш я Ачхой-Мартана района культура учрежденеш. Давыденко яхача юртара библиотекеи клубеи дIачуваьнначун бIарг тIаотташ селла хоза ремонт а я кийчъяьй уж. Тоха мел езача кIир теха, басар хьекха, лоаца аьлча дерригa ремонтни балхаш йистедаьннад цхьоалагIа август тIакхоачаш. ХIанз Iанна мел эшаргдола доагор Iалашдаь баьннаб укхаза. Из деррига а иштта дика вIаштIехьлалар бахьан да Давыденковски юртсовета цу гIулакха йоагIаш йола терко яь хилар. Цулухьа Iа а лерттIа доаккхаргда.

Клуба а библиотека а капитальни ремонт яь баьннаб Орехово яхача юрта а. Укхаза керда пишкаш ехкай шенначарех хийцай тиша наIараш. Самодеятельни артисташта лаьрхIа клуба зданена хьатIахетта цIа хьалдаьд.

Iанна царех вогIа кийчо льяц Закан-Юртовски клубаи библиотекаи болхлоша а. Ремонт яь а доагор Iалашдаь а баьннаб уж.

Р. РАДИНА.

ЦIей сийна

«Чечингстройтранса» ремонтно-механически заводе халданза хьалха латташ я Богатырев Степан Сергеевич керте латта № 1 йолча цеха коллектив. Укхаза хIаране дика бу ший болх, норма тIехкхоачашъю.

Цу тайпара лакха хьокхамаш доаха коллективаш кхы дукха а я заводе. Цудухьа карагIдаьннад бархI бетта план 100,3 процент кхоачашъе, планал совгIа эзар сомал тIех мах бола продукци арахеца.

Октябра совгIаташ кийчдеш ба къахьегамхой.

М. МАКИЕВА.

ППАНАЛ СОВГIА «IАЬРЖА ДОШУВ»

ДукхагIа мехкдаьтта а доаккхаш, сийленца накъагIоргда Октября дезача цIейна яхача девизах къахьегаш ба «Горскнефть» НПУ мехкдаьттахой. БархI бетта планал совгIа 6 эзар совгIа тонн «Iаьржа дошув» а доаккхаш, накъабаьккхаб уж мехкдаьттан газовни промышленноста денна.

Социалистически яхье хьалха латташ я нов. Даниеца кулгалдеча Эльдарово яхача участка коллективи нов. Газиев керте латта Али-Юрт яхача участка коллективи. Цар хьокхамаш кхы а лакхагIа да.

Е. ИВАКИНА,
«Горскнефть» НПУ планови отдела начальник.

ПхийтталагIа скважина

«Старогрознефть» НПУ мехкдаьтта доаллача майда тIа хьалъейолаяьй керда № 680 йола скважина. Из 15-гIа я цу майда тIа тIехкIоарга скважина. Кастта цигара даккха долалургда мелови мехкдаьтта.

Керда скважина хьалъяра балхаш дIадоладеннад. Бурув тохара эша оборудовании, бутови кхера хьатIаувзаш ба. Цига дохкаш да тIо-наькъаш.

Къаьстта дика къахьегаш ба цига бульдозеристаш Билячков Вадим, Мусхаджиев Тона, шофераш Асаев Аслан, Аришин Николай, кхыбараш. ХIара сменах нормаш 110—120 процент кхоачашъю царех хIаране.

А. ТИЩЕНКО.

СовгIат кийчдара

Октябра цIейна къахьегама совгIат кийчдара, даим юсаргйолаш Памятни байракхаш яхара чIоагIа къовсам лоаттабу Грозненски «Металлист» яхача завода коллективо. Ди тIехьа лакхагIа хул доаха къахьегама толамаш. БархI бетта план 102,8 процент кхоачашъяьй цо. Планал совгIа арахийца продукци 20 эзари ворхI бIаьи сома маьха я. Хьинаре къахьег Жиганов Николай Ефимович керте латтача механически цеха коллективо, пружина менгеш деча шоллагIча цеха коллективо.

Л. КАДИЕВА,
Грозненски «Металлист» яхача завода йоккхагIйола экономист.

Яхь — толамий лард

«Грозвино» яхача объединенеи чуйоагIача предприятей коллективаша бархI бетта план ханал хьалха кхоачашъяьй. Планах лаьрхIачул совгIа арахийца валови продукци 3176 эзар сома маьха я.

Юбилейни шера даим социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа В. Цикурина кулгалдеча чхьагIара-коньячни комбината коллектив. Дукха цул тIехьа йисац Ж. Кортоев керте латтача Червленски чхьагIар доаккхача завода коллективи А. Алексаньяица кулгалдеча Наурски чхьагIар доаккхача завода коллективи. Цар кхы а хьалха кхоачашъяьй бархI бетта план. Октябра цIей сийна 10—15 ди ханал хьалха кхоачашъе лерхI цар итт бетта план а.

Б. КОСТОЕВ.

ХЬАЙБАШТА ШОРТТА ДОАКЪАР

Iай хьайбашта шортта доакъар хилийтара оарцагIбаьннаб Шаьла района «Джалка» яхача совхоза механизатораш. ХIанзле 2100 тонн йол аргIаш даь вIашкатехай цар планах йоагIар 1730 тонн мара йоацача. Цул совгIа 1500 тонн кхы а Iалашъе лерхI цар. Планах кийчде лийрхIа дерригa доакъар аргIаш а даь хьайбаша Iа доаккхаргдолча помещенешта хьатIа а эза дIаотталаьд.

ХIана боахаме силоса лаьрхIа дIайийна хьажкIа хьокхаш латт.

М. АЛЬДИЕВ.

РОССЕ АВТОНОМНИ РЕСПУБЛИКАШКА

ТАСС-А КОРРЕСПОНДЕНТАША ХОАМ БУ

ХЬАЛДЕШ ЛАТТА ГIИРСАШ

ИЖЕВСК. Юбилейни аьнна цIи тиллай кердача улицах Киясово яхача районни центре бахача наха. Цига коммунальни боахама отдела новкъосталца районни учрежденейи организацейи болхлоша шоай кулгашца хIанзле а хьалдаь хIаране чу цаI, шиъ е кхоъ квартира йола ткъаь итт совгIа цIенош. ХIара цIенна хIанз водопровод тIаяхьаш латт.

Хьалъяь йоалаш латт столови—республика эггара гаьнагIарча районни центре — Яр яхача поселке хьалъеш латтача педагогически училища дешара городока йоккхача комплекса тIеххьара объект. Из тайпа городок юрташка эггара хьалхара я.

Берий комбината, бытовой гIулакхаш деча комбината йоккхийча зданешца, нах чубахача массехк квартир йолча цIеношца хозяьй Чутырь яхача юртара—«Чутырьский» яхача хьалха латтача совхоза Централни усальбера улицаш.

Лакхехьа дагар мел даьраш—юбилейни шера Удмурте шерра хьалдеш латтача дуккхача гIирсий юкъ-юкъера доакъош мара дац.

КЛЕНОВИ ЛОАМА ГАНЗАШ

ЙОШКАР-ОЛА. Марийски АССР-е эггара хьалха пхи бIаь сага моттиг йолаш хьалъе лаьрхIача бальнеологически санаторена проект оттаяь яьннай. Областной профессиональни союзий Советe ТАСС-а корреспондентага баьча хоамах, из хьалъярга дIадохийтаргда дукха хIама ца эшаш ворхI миллион сом ахча.

Кленови лоам — наха иштта оал санаторий хьалъергйоча республика къулбехьарча даькъа Iаламо хозяьча миIингах. Юкъ-юкъе цIаста бос бола дихкеи корсамеи хенаш а увш ягIа къохкаши бIаьшераш даьнна нажаши, хьехаш а мушаш а. Гобаьккха аре дIалаьца латт кагий Iамарч. КIал гIолла голаш етташ дола цу районе дIаьххача Iанна ша беш доаца Илеть яха хий.

Илеть яхача хин бассейна йIаьхий гидроминералогически ресурсаш я. Даьча тохкамаша хьахьекхад, Шунголдан яхача Iам чурча сероводородни хин запасаш практически цIаккха а кхоачалургйоацаш хилар. Деннен бийсаннеи дуxдувла сульфатно-кальцеви хий бIаь эзар кубометр совгIа да. Дарбаш деш йолча грязий запасаш 350 эзар тонн лаьрхIай. Из хул санаторена бIаь шера кхоачамбалла.

Бальнеологически санаторена лалла хьалдергда 550 сага лаьрхIа салоIа цIа.

ОКТЯБРЬСКИ АШАРАШ

ОРДЖОНИКИДЗЕ. Къилбаседа ХIирашкахье — шоай тайпарча иллинчийи пандарчийи мохк. Цига хIара кхоалагIча доамарочо стихаш язъю, иллеш доах. Iалальмате дукха керда произведенеш елар Сийлахь-боккха Октябра 50 шу дизара хетадаьча илле республикански конкурсага.

Боккха толам баьккхар къаьнача композитора Е. Колесникова. Цо даьккхад сийлахь-вокккхача Ленинах дола илли.

ХIирий халкъа бIаьхийча муамах пайда а эцаш, революце баьччацара доамарой бIайха безам хьахьокха хайнад музыканта. Премеца белгалъяьккхача Е. Колесникова шоллагIча произведене хеставер Къилбаседа-ХIиречен столица цIи делаю Серго Орджоникидзе ва.

Дика лаьрхIад Тийрка йисте Советски Iаьдал отталеш майра дийтача дигорски партизанех дола цилли. Цун автор ва юртара самодеятельни композитор Е. Гульчиев. Хоза йийкар поэта Г. Цагараева дешаех оттаяь Газданова «Безамах йола баллала».

ЮБИЛЕЙНИ СОВГIАТ

МАХАЧКАЛА. Юбилейни совгIат делар Сухокумское яхача мехкдаьтта доаллача моттиге мастера А. Ахмедбекова бригадо тохкама бурув теха яьккхача № 10 йолча скважино. Деннеи бийсаннеи цо елар ах миллион кубометр гаргга сигал бесса сийнача доагора. Дагестана Къилбаседехьа хIанз ялхазлагIа йиз болаш тохийта фонтана кIеж я из.

Балхаш сихденна деннош да хIанз Усть-Илимски ГЭС — Аггарски каскада кхоалагIа гидростанци хьалъеча. ГIишлошъерий коллективо станце хьалхарча аргIан котлован Советски Iаьдала 50 шу дуза ди хьатIакхачалехьа кийчъяь яккха лаьрхIад.

Сурта тIа: самосвалашца дийнахьа а бус а тIо боассабеш латт котлована сунт тохача.

М. Минеева сурт.
ТАСС фотохроника.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Парте мугIарашка — толашагIбараш

Парте Шелковской райкомо чIогIа теркам тIаухийт парте керда членаш хьаэцаран къонача коммунисташта кхетам баларан. Укх юбилейни шера бархI бетта оаха парте хьайицав шовзткъеи вурийтта саг, хIаьта парех шовзткъеи кхоъ саг болхлойн колхозхойн ба.

Цу цифраех гу районни партийни организаце мугIараш дуккхача дакъе колхозхоехи болхлоехи дегIаухалга. КПСС мугIараш дегIакхувлара болх дика вIаштIехьбаьккхаб «Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза, Шелковской» яхача совхоза партийни организацеша. КПСС Уставо дIадеххача бесса хьайибу укхаза парте мугIарашка коммунизм хьинаре хьалъераш, боккха кхетам бола нах. Юххьанцарча партийни организацешка шоаш яъеча заявленешта КПСС членалла отта безам бараша белгалдоах юбилейни шера коммунисташ хила, деррига советски халкъана коммунизм хьалъяра йола сийлахьа программа кхоачашъе шоай боккха безам болга. «Шелковской» яхача совхоза воккхагIволча жа Iуно Яндирбиева Искандера ший заявлене тIа язду: «Аз декхар ду КПСС члений кандидаталла со дIаэцар, коммунизм хьалъерий хьалхарча мугIарашка хила безам ба са». Совхоза хьайбаш леладерашта юкъе толашагIволча жа Iуна дош гIулакхацара къасташ дац. ХIара 100 жийна тIехьа цо кхебаьб 122 Iаьхар.

«Коммунизмага бода никъ» яхача колхоза партийни организаце КПСС члений кандидаталла хьайицар доярка Анохина Зина. Укх шера бархI бетта цо яьккхай 3000 совгIа килограмм шура. Укх тIехьарча хана иштта парте мугIарашка хьайицай жа Iу Бельмурзаев Баламбек, доярка Крулевская Мария Ивановна. Парте мугIарашка хьайицачул тIехьагIа дика къахьегаш шоашта улув болх бераш хьокхам телаш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш болчарех дола иштта санна дола масалаш дуккха доаладе йиш яр.

Юххьанцарча партийни организацеша боккха теркам тIаухийт къоначча коммунисташта кхетам балара, парторганизаце вахаре хьинаре дакъа лоацаш уж хилара. ХIаьта цу балха лоархIам хIанз кхы а лакхагIа хул. Белгалдаккха деза КПСС XXIII съезд хинначул тIехьагIа къонача коммунисташта кхетам балара юххьанцара партийни организацеша дукхагIа терко е яьнналга. Цу балха тайп-тайпарча формаех пайда эц. Къонача коммунисташта партийни порученеш тел, уж цар мишта кхоачашъю хьежаш нахаллаш тIахьожам лоаттабу, цар гIулакхацара квалификаци лакхъю. Берригаш къона коммунисташ дешаш ба партийни дешара системе.

Шийна тIадилла декхар дика кхоачашдеш ва «Червленский» яхача колхоза партийни организаце учете латта Мадаев Султан. Политически дешара системерча дешара шера цунна тIабиллар пропагандиста болх. Из толампа кхоачашбир цо. КIоаргга знанеш а гойташ дика чакхдаьккхар ладувгIараша дешара шу.

Соахка август бетта «Шелковской» совхоза № 2 йолча фермана кулгалде хьожавир къона коммунист Мекчилажиев Iийса. Цо дика вIаштIехьбаьккхар ферма болх, хIара къахьегамхо оарцагIваьккхар шийна хьалхашца латта декхараш кхоачашдара. Къонача коммуниста хьийга къазехьа довнаар. Ферма коллективо тIехкхоачашдир ший декхараш. Белгалдаккха дезаш да, парте нах хьачуийбарца кIезига кхоачамбоацараш доацилга. «Червленский» яхача чхьагIар доаккхача завода, райбыткомбината юххьанцарча партийни организацеша укх дIабахача бархI бетта цхьа саг хьачуийцавац парте мугIарашка. Цу балха дукха кхоачамбоацараш да «Коминтерн» яхача колхоза, № 3 йолча ПМК, автобоахама партийни организацешка а. Цар ледара лелабу болх къонача коммунистаща, царна партийни декхараш тIадехкац. ХIаьта цулухьа тамаш е хIама дац, къона коммунисташ КПСС члений мугIарашка баха кийча боацаш бусалга.

Укх шера парте райкома бюроса парте мугIарашка дIа ца эцаш ялхайтта саг витав.

Уж вIалла да мегаргдоаца гIалаташ сихха дIалаха деза. цахаддаш йоакхо е еза партийни мугIараш цIена хилара. Цу дерригне новкъостал дергда юххьанцарча партийни организацей денал айде.

Н. ПЛОТНИКОВ,
КПСС Шелковской райкома оргтдела заведующи.

ТIАДИЛЛА ДЕКХАР — ПОЛИТИНФОРМАТОР

Коммуниста Бурганов Николай Николаевича бехктокхаме декхар тIадиллад — политинформатор хила. ЦIенхаштта кхоачашлу цо шийна тIадилла гIулакх, хIара политически информаци е дика кийчлу, Локомотивни депо профилактически ремонта цеха болхлой ба политинформатора Бурганова еш йолча политически информацешка ладувгIараш.

ХIанз дукха ха йоацаш цеха болхлой гулбеннабар дунен халкъашта юкъерча хьалах лаьцача информацега ладувгIа. Нах дика дIакхетабеш, дунен тайп-тайпарча минищташка эттача хьалий чулоацам кIоаргга гучабоаьккхаш къамаьл дар опыт йолча политинформатора. Цул дунцаре йоккха моттиг дIалаьцар ГаргIарча Малхбоалерча событеша. Политинформатора хьахьекхар дуккхача хана денз империалисташа новкъостал а деш Израиле Iарбий паччахьалкхенашта дуьхьала агресси кийчъеш хиннилга. ГаргIарча Къулбехьене империалисташа йолаяьча агрессена чIогIа эгIаз а болхаш Iарбий къамех дог лаацача болхлоша дика тIаэпар политинформатора хIара дош. Гулбеннараша дукха хаттараш дир. Чулоацамга диллача кIоарга а нах дика дIакхетаргболаш а дар Бурганова хаттарашта тийнна жопаш.

Цу беседе хинна Гудермеса станце депо парткома секретарь Захаров Александр Алексеевич чIогIа раьза вар шийна тIадилла декхар дерттIа кхоачашдеча коммуниста.

...Кепатеха араьлар «Сийлахь-йоккхача Октябрьски револющ 50 шу» яха КПСС ЦК Тезисаш. Цу исторически лоархIам болча документо гIоздаьхар аьшканаькъахой деташ. Тезисашнара наьха безам дика кхетабеш волча политинформатора лаьрхIар массехк беседа е. Оттайир план. Дика Iомайир Тезисаш, цар чулоацам кIоаргга гучабаккхара де дезараш белгалдаьхар. Боккхача безамца ладувгIар наха Коммунистически парте кулгал а деш советски халкъо ах бIаь шера хьабенача исторически наькъах лаьца дувцачунга.

Цу исторически наькъа лоархIаме веха хилар вай мехка социалистически индустриализаци яр. «Социалистически индустриализаци — социализм хьалъяра керттера декхар» яхаш яр политинформатора аргIанара тема. Бурганов Николай Николаевича дийцар Iалаьмате халача хьалашка советски халкъо индустриализаци чакхъяккхарах. Исторически лоацача ханашка советски наха карагIдаьлар керда заводаши фабрикаши, кхыйола промышленни объекташи хьалъе. Халкъа ший низ ца кхобеш ларл еллар мехка экономика массадолча доакъошта.

Политинформаторо дукха дийцар Россе электрификаци ярах йолча ленински илапахи хьалхара пятилеткаш кхоачашъяра советски халкъо лоаттабаьча къовсамахи. Лоацача хана Советски Союзах хилар Iалаьмате боккха низ бола индустриальни держава, хьадир промышленноста керда доакъош автомобильни, авиационни, тракторни. ЛадувгIарий безам тIабоалаш цифраши факташи йоалайир политинформатора. Ше дувцачоа юкъе моттигера материал шерра йоалайир цо. Цифраши бакъдараши а доаладеш цо къаьгга хьахьекхар укх ах бIаь шера депо хинна хьувцамаш. Цхьан хана дукха низ боацаш паровозаш долаш хиццача зIамигача предприятех хIанз союзни лоархIача бола предприяти хиннай. Эггара керлача ремонтни оборудованецa кийчъяь я из тахан. Паровозашта метта ТЭ-3 яха эггара низ бола локомотиваш яьхкай.

ХIаьта мишта лакхъеннай производства культура! Цхьан хана иярча, зIамига цехаш хиннача моттигашка хIанз йоккхий, сийрда корпусаш я. ХIаьта цехашка цхьанне а гIалат доаккхаргдоацаш цIена я, зиэаш, аквариумаш я, хьалъьйй аьшканаькъахошта бытови гIулакхаш ду комбинат. Даьтташа йиза бIеха фураьшк а Iаракъаш а тIалувха болхло цехе корове хала да. Предприяте коллективо дIаегIай таьний беш, гIашлой каькъалгашта асфальт йиллай.

Ер шоллагIа бутт ба аьшканаькъахоша планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка къахьега. Цу лоархIамерча реформах цхьа беседа яь Iийнавац политинформатор Бурганов.

Дог гIоздоаккхаш да кердача реформе къахьегача ремонтникаша даьха толамаш. Укх дIабахача бархI бетта мухьаш дIа-юха кхахьара план 122 процент кхоачашъяьй аьшканаькъахоша, къахьегама овсарле 9,2 процент лакхъеннай.

Политинформатора ремонтникаш тIахьех производства чухьара резерваш гучаяхара, керттерча производственни фондай эффективность лакхъяран царех бизза пайда эцаран, предприяте балха экономически хьакхамаш тоалара, къахьегама дисциплина чIогIъяра. Политинформатора дувцар зехьа дови. Творчески хьинар айденна къахьегаш ба тахан ремонтникаш. ХIара денна цар доахаш долча толамаша къаьгга хьагойт политинформатора дош цар дега чу дужалга.

Н. ЗАЗДРАВНЫЙ.

«СЕРДАЛО»
2-гIа оагI. 7 сентябрь, 1967 шу.

КОМПЛЕКСНИ ЭКОНОМИЧЕСКИ ЭФФЕКТИВНОСТЬ ЯРА ДУХЬА

Цхьан производствацa е дуккхача предприятешта йоагIаш йолча экономически эффективностаца айхха ювзаенна ца Iеш, ерригача паччахьалкхен юкъарча, бух социача кхаьчача хана хила езача экономически эффективностана а ювзаенна йола чIогIа лоархIамера проблема я 1967 шера 20-ча августа араьннача «Правда» тIа кепатехача «Мел леларгья автомобиль?» яхача статья тIа цун авторaша гIоттаьяр.

Цу проблемана кхы а хьалхагIа тIаоттабеннаб мехкдаьтта чакхдоахараши химикаши. Из проблема цу сахьате геттара дика къоастайир производстве хьалха латтараша, новатораша, творчески уйла йолаш болча Iилма-технически институтa Iилмахоша. Нефтемаслозавода, Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода, Iилма - тохкама институтa, Грозненскии Волгоградскии химически комбинатий производственникаша, шоай низаш вIашагIа а теха, поставщикан — потребителa - ийдархочоаи юкъерча гIулакхашца дувзаденна дола чоалханера дешаш къоасталеча хана экономически эксперимента наькъаца дIадоладаьд гIулакх.

Масала, коммунисташа - инженераша, партийни собране решени кхоачаш а еш, анализ яьй Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установка балха. Гучадаьннар ер да. Нагахьа санна цу установка технологаша продукт боарамал совгIа хьакъоастайойя, цо деннен бийсаннен 700 сом ахча кходергда. Цхьабакъда, цу хана парафина хьисаперча дистиллата юкъейолх парафин доаккхаш йолча Грозненски нефтемаслозавода установкашкарча дистаргий болх толхбеш йола, хьашт доаца углеводородаш, хIаьта из бахьан долаш деннен бийсаннен хьа ца йоаккхаш юс 1700 сома маьха продукташ.

Цу тайппара, паччахьалкхенна боалача пайданта диллача, ахча кхолар гIойленагIа да 2,5-зза из дукхагIа хулача Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе. «Грознефтехимзаводы» яхача объединене технологаша, Iилмахоша, кулгалхоша шоай низаш Волгоградски химкомбината коллективаца цхьана вIашагIа а теха, шера 2 миллион сом совгIа ахча кходу паччахьалкхенна. Иштта дIайоалаелар комплексни экономически эффективность бахьан долаш лелаю яхь.

КПСС Нохч - ГIалгIай обкома бюрос, из инициатива къоабал а яь, ерригa партийни, профсоюзни, боахама организацеш декхарийла яьй комплексни экономически эффективность бахьан долаш шерра яхь йоаржае.

Вокъонца йолча яхье чулаьцар берригаш а: белал лоаттаераш, потребителаш, транспортникаш, автомобилисташ, гIишлошъераш. Паччахьалкхен ахча кходара дикагIа йола варианташ творчески леха болабелар. ДукхагIа хьагучаяха а цигта производствана юкъехкахьа а доладелар чухьара кхоачамаш, хIаьта пар дуккха ахча а кходора. Цу яхьа ларда тIа оттайир массехк минута, хIара сахьата цхьа тонн продукци хьаярга мел мах дIабода а экономически хьокхамаш миштад а ха технологашка йиш хулийташ йола боахама расчета графикаш оттае.

Комплексни экономически эффективность бахьан долаш лелаеча яхьо вIашагIтехар бензини даьттеи доаккхача технологийи автомобилистийи низаш. Пулакх миштад аьлча, воча бензинои даьттои лохъю автомашинеех пайда эцара коэффициент, двигателашта ханал хьалха ремонт е езаш хул и. кх. дI.

Цу тайппара, комплексни экономически эффективность бахьан долаш лаьца яхь из яр халкъа боахам бахьан лаьца яхь, из дар халкъа болхама болхлой изделе хIара тайпа зе доацаши дикеи арахепар духьа хьинаре къовсам лоаттабара тIахьийхача Москверча пхийтта предприяте къахьегамхошеи Ленинграда дуккхача коллективашеи даьча кхайкарала денна жоп.

Цхьабакъда, укх тIеххьарча хана кIезиг - кIезига дицдеш дицде баьнаб керда дIадоладаь уж тайпа лоархIаме гIулакхаш. Цхьабакъда, кердача экономически реформа хьалашка халкъа боахам дегIаахаро дIадех продукце дикал даим тоа а еш, комплексни экономически эффективность бахьан долаш лелаяь яхь юха дийн а яь хьаоттаелга. Цу тIа а юбилейни цIей — Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически револющ 50 шу дуза ди — хьатIакхачалехьа коллективаша арахеца продукце дикал шин-кхаь шера дунен стандартий боарамга кхоачаеьнна коллективаша шоашта тIаийна хинна декхараш мишта кхоачашду хьажа дезаш а дар.

Грозненски химически комбината коллективо творчески а тIагIертта а болх бу из халеи цхьабакъда сийлахьеи декхар кхоачашдара. Результаташ гуш я: фенола цхьа дакъа цхьадолча хьокхамашта дай-мехка ГОСТ-ах тIехдика арахец, хIаьта цун маIан фуд аьлча, из да, дикалга диллача дунен тIа эггара дикагIа йолча британски стандартал из тIеххилар.

Цу химически продуктай дикал лакхъярах дуккха экономически гIойленаш хилар. ХIанз фенола цхьа тонн йоаккхаш хилча 24 сом пайда хул, ацетон доаккхаш хилча — 10 сом. План дикка тIеххкхоачашъю дуккха мероприятеш юкъеккхахьара чотах. 1967 шера валови продукци арахецара 8 бетта план 24-ча августе кхоачашъяьй, дикагIа йолча 131-ча цеха коллективо — 9-ча августа, спирт доаккхача цеха коллективо — 25-ча августа. Химикаша продукци дукхагIен дикагIен арахецарах гIойле яьннай потребителашта а: дикагIа хиннай цу продуктех хьаеш йола хIамаш, лакхъеннай товарий экономически эффективность. Цунах гуш да, продукце дикал цун белггаларча свойствашца ювзаенна хилар. Цу доллача хIамаша шоай продукце дикал лакх ца йича баллийтац химикаш. Цулухьа комбината производственни отдело даим хетт шоай продукци дIайийерашка шоай фенола, ацетона, полиэтилена, спирта, кхыяраш миштa хилча бакъахьа хетар шоана, яхаш. Цунах оаха поставщика бехктокхамера гIулакх лаьрхIа ца Iеш, продукци тIехдика хиларах коллективо эцача вознаграждене хьисапера материальни поощрени бахьан долаш паччахьалкхенна хьалхашкара моральни декхар а лоархI. ТIехдика продукци арахецарах вознаграждени эцарах кхоачам а баь, кхы дIахорчун бала а боацаш Iеш бац химикаш. Из советски болхлочун мораль яц. Коллектива чIогIа хьашт долаш гIулакх да шоаш хьаеча тIехдикача продукцех юххера а паччахьалкхенна мел экономически пайда хул хар. Из а ший тайпара, мехка да хиларах тарра, саго производствацара ший гIулакхаш сакхетаме лелаерца ювзаенна йола башхало йолаш да. Хилийта йиш йолаш гIулакх дац цхьан предприяте тIехдика продукци ара а хецаш, из бахьан долаш вознаграждени а эцаш, хIаьта потребителa цу дикалах арахеца продукци тоаяра пайда ца эцилга. Нагахьа санна ишта моттиг нийсъелча ца йоагIаш еннарг хургья материальни поощрени.

Массанена а ховш да, продукце дикал — относительни категори хилар, хIана аьлча, ГОСТ ханна йола белгало мара яц. Продукце дикала мах бе йиш яц общества бокъонца дола низаш теркал а деш мара. Общество дегIаахарга хьежжа хувцалу эшараш, хувцалу уж кхоачашдара боарам а. Цу доллача хIамаша продукце дикал тоаяра перспективни планаш ца оттайча ялийтац. Продукце дикалахи цун юххера эффективностахи дола дика хьокхамаш лахара шоай низаш вIашагIтехача коллективай инициатива хила тардуш да дикалах лаьца перспективни план оттаеча хана Iилман учреждений планови органийи балха новкъостал деш дола юххьанцара лагIа а.

Комплексни экономически эффективность бахьан долаш лелаеча яхьо дIадех баьнна пайда предприятешта юкъе дIа-юха бекъилга. Масала, арахеца парафин тоалар бахьан долаш цхьа миллион сом гаргга пайда баьлар Волгоградски химкомбината. Грозненски нефтемаслозаводо ше арахеца парафин тоаде гIерташ тоъал ахча доалаьд, парафина IотIакхетача маьха чотах юха метта а отталургдоацаш, тIаккха зе доацаш дIатакха йиш хилац банкера ийца кредит. Ишта моттиг нийсъелча, бухсоцдаш хьакхаьчача экономически эффективноста чотах баьнна пайда шоайла цхьана бекъа беза предприятеша. Гучох, комплексни экономически эффективность бахьан долаш яхь йолаяра даькъе декхар тIаэпача хана предприятеша белгалде деза шоайла цар пайда бекъарах дола дешаш а, хIаьта цо дикка лакхбергба производства чухьара кхоачамаш гучалахара даькъе коллективаша беш бола творчески болх.

Рефоормо кердача лагIа тIа боккхаш айбир производственни вахаре ра коллективай болх. Яхь вIашагIйоллара процесс предприяте дикагIа ме лел, ерригача коллективашта юкъе цун вIаши юкъерча бувзама эффективнегIа йола формаш дикагIа ме Iомаю советски наха гIойле дукхагIа хул экономически мероприятеш чакхъяхарах, дукхагIа гуш хул Советски Союза Коммунистически парте лелаю бокъонца йола ленински боахама политика, общество дегIаккхувлара тайп - тайпарча этапашкара творчески марксизма - ленинизма политика.

В. ЗАХАРЧЕНКО,
исторически Iилмай кандидат, Грозненски химически комбината парткома секретарь.

Ерригсоюзни социалистически яхье хьалхара моттиг лелаеча Грозненски слюдяной фабрика коллективо юбилейни шера доаха къахьегама толамаш дог гIоздоахаш да. БархI бетта план ханал иттех ди хьалха кхоачашйир цо.

Сурта тIа: Шулико Евгения Яковлевна керте латтача цеха коллектив.
И. Плиева сурт.

ТОЛАМАШ СОВДУВЛ

Хьинар айденна къахьегаш ба укх деношка «Электроприбор» завода болхлой. Юбилея сийна тIарийца социалистически декхараш тIеххкхоачашдара яхье яьннача коллективаша бархI бетта план дика кхоачашъяьй. Ерригa завод хьайийцача валови продукци арахецара задани 101,7 процент кхоачашъяьй, прибыла план — 106,7 процент.

Укх шера хьалхарча бетта денз планированеи экономически стимулированеи кердача хьалашка болх беш я завода коллектив. Болх тоабара наьха инициатива дикка айъяь цу системa. Къаьстта дика тоабеннаб къахьегама овсарлен хьокхам, из хила безачул 1,2 процент тIех ба. ТIаийцача социалистически декхарех лаьрхIачул кхоаза дукхагIа ба баь пайда. Цу дерригане заводе хьаяьй материальни поощрене йоккха фонд. ХIара бетта дикка премеш эц болхлоша, инженерно-технически болхлоша.

Къаьстта лоархIаме да кердача хьалашка болх беча хана социалистически яхь дерттIа вIаштIехьъяккхар. Цулухьа партийни, профсоюзни организацеша пайда эца гIерт яхьа ерригача формаех. Укх юбилейни шера шозза дукхагIа хиннаб коммунистически къахьегама ударник, бригада яха цIи яккхара яхье баьнараш. ХIанз цу яхье дакъа лоацаш ва 480 саг. Дукхачар хIанзе а лелаю из цIи. ХIара бетта администрацеи заводской комитетацa цхьана итогаш ю цехий коллективаша яхье даьхача толамашта. Яхье хьалхара моттиг яьккхача коллективана лу карара кара тела ЦIе байракх, ахчан премии.

ХIанз, юбилейни декхараш тIеххкхоачашдара йолаяь яхь шеръеннача хана, «Ший профессех дикагIвола болхло», «ДикагIвола мастер» яха цIи яккхара а яхь яьржай болхлошта юкъе.

Денна толамаш совдоахаргдолаш, юбилейна дика совгIат кийчлар духьа шоай говзал хаддаза лакхъеш ба къахьегамхой. Шоай болх боккъонца бовзаш, хаддаза хьалха латташ хьабоагIа токаваш Е. Письменный, З. Могушков, И. Васильев, слесараш И. Горный, Е. Вахашов, В. Белов, оборудоване наладчик А. Хункурханов, дуккха кхыбараш.

Ши бутт бисаб Октябра юбилея ди хьатIакхача. Цу денна кийчлуш я завода ерригa цехаш. Цар хьаллаьцай юбилейни Памятни байракхаш ялхара грозненски химикаша дIайолаяь яхь, хIаьта уж шоашка йита дага а ба.

Л. ПЕРЕПЕЧАЕВ,
«Электроприбор» завода директор.

КХЫ А ЛАКХАГIА ДЕКХАРАШ

Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза шурий - товарни ферме геттара дика лел шура яккхарен из паччахьалкхенга йоххарен болх. Шерра яхь яьржай укх ферма дояркашта юкъе доахангара махулла дукхагIа шура яккхара, Октябра ЦIейна лакхарча къахьегама толамашца накъабахара.

Яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг тешшаме лелаю доярка Бахаева Секимата. Шера планах шийла тIачIоагIбаьча ялхайтта Iаттагара 26500 килограмм шура яккха декхарийла яр из, цхьабакъда хIанзале яьккхар 27025 килограмм я. Шура яккхара шера план кхоачашъяра гаргa ба дояркаш З. Гуциева, Я. Сулейманова. Царех хIаране шоашта тIачIоагIдаьча доахангара 25510 килограмм шура яьккхай. Иштта хьинаре къахьег скотникаша ии. Бельдурова, Ахмадова. Цар шоай болх дерттIа барах тийша да доахангара йоаккха продукци лакхъяр.

Массехк ди хьалха шурий-товарни ферма хьайбаш леладерий собрани хилар. Цигача парте Сунженски райкома секретара нов. Гайсанова дийцар района шурий-товарни фермашка шура яккхарен из паччахьалкхенга йоххарен балхаш мишта лел. Къамаьл даьча хьалха латтача дояркаша а дийцар шоашта дагалаттар — керда социалистически декхараш тIаийцар цар. Шоай торонаш тахка а техка цар дош делар шера плалах паччахьалкхенга йохка еза 850 тонн шура пхийтталагIа октябрь тIакхоачаш кхоачашъе. Дояркаша кхайкарал дир района массаболча хьайбаш леладерашка пхийтталагIа Октябрь тIакхоачаш паччахьалкхенга шура йохкара шера план кхоачашъе социалистически яхь йоаржаяра тIахьехаш.

Боккха теркам тIабахийтаб хIанз хьайбаш леладераша хьайбашта шортта доакъар Iалашдара. Сихлаь Iалашъеш латт хIанз мошa доакъар. Кхоъ-ах эзар тонн силос чуйодаш бола кIоаг биза гаргга ба хIанз. Деррига Iалашху доакъар фермана юхе дIакхухь.

И. ГУЗЕЕВ.

ЛИЙРХIАР КХОАЧАШХИЛАР

Хьайбаш лелаеча ферме балха ваха дуккхача хана денз безам болаш хиннача Дибиров ИсмаIалийна дага лаьттар кхоачашхилар. БархI шу гаргга ха я из Грозненски цхьоалагIча шурий совхоза ферме болх беш вола. Дуккхача хана денз ше дог таьха болх ший бе кхачарах чIогIа раьза хиннача скотника, ший хьинар кхоацi къахьегама толамаш дахара. Из бахьан долаш дIадахача шера «Знак почета» яха орден а елар цунна.

ДIадахача шера бIаьстан юхье из оттавир доаркай бригадана кулгалле. Дика дIаболабир бригада болх. Пятилетка хьалхарча шера хIара кхоабача Iаттагара юкъера лаьрхIача 2819 килограмм шура яьккхар цун бригадерча хIара доярка. планах йоагIар 2434 килограмм мара йоацача. ХIаьта валови шура яккхара шера план бIаь ялхайтта процент кхоачашйир бригада. Хьайбаш леладерашта юкъе социалистически яхь яьржаяр хьайбай продукци яккхарга дIабода мах лохбара. Цох боккха пайда баьлар, хIанз укхазарчул дохагIа из мах болаш цхьаккха а ферма яц совхозе. Центнер шура яккхарга дIабода мах 11 соми 10 кепиги мара хилaнзар ИсмаIала бригаде — ерригача совхозе цхьан центнерга дIабода мах юкъера лаьрхIача 12 соми 10 кепиги бар. Цу тайпара къахьегама толамаш дахарах бригада членашта Нохч-ГIалгIай республика юртбоахама Министерства ахчан премии елар.

— Ер юбилейни шу дIадолалуш бригада хьайбаш леладераш яхье баьлар Октябра цIейна дикача толамашца накъабахара, дош делар ворхлагIа ноябрь тIакхоачаш паччахьалкхенга шура йохкара шера план кхоачашъе.

Белгалде деза барайтта сагах латтача бригаде кхойтта саг социалистически къахьегама ударник волга. Из бахьан долаш дукха ха йоацаш коммунистически къахьегама цIи елар бригадана.

Боккха теркам тIабахийтар ИсмаIала коровника кулгаца деча балхашта механизаци яра. Цох боккха пайда баьлар хьайбай продукци яккхарга дIабода мах лохбара. Механизированни да укхаза доахан детталга, долханна меладу хий дIоахделга, кхох помещенеш цIенъелга, кхыдараш.

Цу бригадан, цул дукха тIехьа ца юсаш хьайоагIача Абдулазиева Султана бригадан тIахьех кхыйола бригадаш доахангара йоаккха шура совъяккхара. ХIанз совхозага я РСФСР-а юртбоахама Министерства карара кара тела ЦIе байракх, хIаьта хьайбаш леладераша лаьрхIад из байракх массаза а боахаме йисийтара къовсам лоаттабе.

ХIара бетта совъювл совхоза хьайбаш леладераша доахангара йоакха шура. ДIахьал дIабахача бархI бетта совхоза хьайбаш леладерах хIаране 1891 килограмм шура яьккхай хIара Iаттагара. Шера план кхоачашъяра хIара Iаттагара юкъера лаьрхIача 609 килограмм шура яккха еза кхы а.

Шера план кхоачашъеча хьинаре дакъа лоацаш хьайоагIа ферме а совхозе а дикагIа йола доярка Н. Иванина. ХIанзале ше кхоабача доахах хIара Iаттагара 2334 килограмм шура яьккхай цо. Бакъа дукха ба ферме цхьаццайолча хана цул хьалхабуллаш а. Иштта август бетта цул хьалхаьлар доярка А. Лаврушина. Иштта дика болх бу дояркаша А. Мутазалиевас, Я. Идрисовнас, кхычар.

Дояркай толамаш совдахара хьинаре дакъа лаьцад скотникаша Дадаева, З. Сулейманова, В. Курбанова. Дика доажаду цар доахан.

ХIара денна доахангара йоаккха шура горадерча шурий заводе дIакхухьийт ферма. ТIехдика хул шура: кислотность лоха хул, шура цIена, хьоанал лакха йолаш хул.

Дукха къахьега дезаш хул ИсмаIала ше кулгалдеча бригада цкъа яьккха хьалхара моттиг дIа ца хецийтара, кхыча феомашта хьокхам телара, яхье хьалхара моттиг лелаяра — из да а да коммуниста производстве кхоачашде деза декхар.

С. КОСТИН.

СИХДЕ МАЬКХ Ю ЗАВОД ХЬАЛЪЕЛГА

Сихъенна дегIаухаш латт мехкдаьттахой город МалгIабик. ТIехьтIехьагIа дукхагIа хьалдеш латт керда наха чуIе цIеноги а культурно - бытовой объекташ а. Бахаш бола нах ди тIехьа алсамбувл. Цулухьа кхачан продукташ, цар даькъе маькх а, тIа-тIа дукхагIа эш укхаза.

ХIанз укх сахьате кхачан комбинато арахец 15 тонн гаргга маькхи маькха-даараши. Маькха-даарий ассортимент башха йоккха яц эшачоа юхе.

Цу дерригне а маькх ю завод хиланза яргIоацилга гойтандаь из лоархIамера объект хьалъелга тIадилладар «Грозпромстрой» треста № 2 йолча гIишлошъяра-монтажни управленеца.

Заводага деррига а 853 эзар сом даха дезаш да. Долче, гIишлошъераша шортта болх ба. Соахка доладенна из хьалъяра балхаш. Кирпишках гIовнаш хьаллоттарах дика лоархIаеш дIайолаелар Куращин Александра бригада. МалгIабикерераш кердача заводе яь маькх 1967 шу чакхдоаллаш юаш хургба шоаш яха баьлар. Цхьабакъда, цар доглаьхар хургдоацаш хиннадар. Дахача шера гIишлошъераша берригa а 69 эзар сома болх мара чакхбаккханзар, — из лийрхIачул гаьнна кIезигагIа ба.

Цу тайпара хьал бIарга а гуш, тресто 1968 шера кхоллагIча кварталага кхоачаеш, дикка тIехьаьккхар завод эксплуатаце дIаялара ха. ГучогIа, цо сатедаь гIишлошъяра-монтажни управлене а завод хьалъеш йоаллача № 8 йолча гIишлошъяра участка а кулгалхой. Керттерча даькъе йистедаьлар кирпишкий гIовнаш хьаллоттилга. ДIахоэшараш аьшкабетона гIайбаши Iоакъийн яр, цхьабакъда, уж ший ханнахьа кхачанзар. Къаьстта а дукха яьккхар ТКЖ-6 яха Iаькъий йоацаш. Тхов тIа юлла хIама йоацаш хиларах бутт совгIа ха яьккхар болх сеца латташ. Цу юккъе гIолла догIаш делха доладелар. Лаьттан пхо чутаIаш а нийсъенна, гIишлошъераш дукхагIа кхийрар хилар: чура кирпишкий йовкъаш эттIа яьлар, лард лохъелар. Йовкъаш юхагое бена гIишлошъераш цунах хIама ца хулаш бисар.

— Деррига а юххьанца денз юха доладе деза, — йоах прораба Чапиев Ахьмада. — Нагахьа санна тIаяхка ший ханнахьа Iоакъий еналдаре ер хургдацар.

ХIанз а яьнаяц ерригa Iоакъош IотIаяхка, цулухьа догIа дийлхача корпусашка доккхий хи Iамаш увтт. Iоакъош йолаш я, цхьабакъда, кран тIаяхка никъ а дIаотта площадка а ца хиларах IотIаяхка йиш йоацаш я уж.

Дукха гIулакхаш да укхаза субподрядни организацеша де дезаш. Цар Сантехнически балхаш кхоачашде а электропроводкана монтаж е а еза. Цхьабакъда, шоаш де деза балхаш дIадолаьдац е «Грозпромстрой» треста специализированни СМУ сантехникаша а е «Кавэлектромонтажа» управлене электрикаша а.

Дукха ха я гIишлошъераш завода цIеной пеший чухенашка штукатурка е йиш йолаш бола. Цхьабакъда къайлаьккха электропроводка йилла еза электрикаш бахкарга хьежаш багIа уж.

Дукха оборудовани тIаенай завода, цхьабакъда, из коа юкъе догIо йошаеш, маьлхо йокъаеш улл, хIаьта хIанззалехьа цхьан даькъа тIера мукх а йиай. Цунна монтаж е езар «Ювтехмонтажа» участок я. цхьабакъда, цун монтажникаш цу гIулакха башха сагота боацачоа тара да хьагур. Царга хIама оалаш бац завод хьалъяь яккхара керттера декхар шоашта тIалатта СМУ-2 кулгалхой а.

Ла йиш йолаш дий 1.2 шу гарггарча хан чухьа завод хьалъярга дахийта хьожадаьча 853 эзар сомах 200 эзар сом совгIа мара дIадахийтанза хилар?

МалгIабикерчар дог доах хIара дийнахь-бус 45 тонн маькх а маькха-дараш а дергдола МалгIабикера маькх ю завод сихагIа хьалъяь йоаккхалга «Грозпромстрой» треста кулгалхоша цIенхаштта каразцарг-хиларга.

В. ТАГУРОВ.

ДЕНАЛ ДОЛА ФЕЛИКС

большевикашта, вай партена лард еллараштеи эгтара хьалха из хьалъяьраштеи, шийна нийсса кхы цхьаькха боацаш царизмо къиза низаш деча хьалашка социализма гIулакх бахьан долаш къовсам болзбаьрашка кIезига халонаш кхаьчаяц. Феликс Дзержинске шоай мугIарашта юкъе белгалара моттиг лоацаш хиннача профессиональни революционерашка кхоачаш хиннар цар революционни къовсама дIателаш дола юкъ-юкъера кортамукъа бетташ мара тIера ца доалаш набахтенашка ссылкашка, каторгашка даьха шераш дар. Цхьабакъда, кхыметтел ерригача халонех чакх а баьнна болхлой класса гIулакха тешаме болаш хьабаьхкача пролетарски революционерий турпалерча плеядана юкъе а кIезига ба Феликс Эдмундович Дзержинскена тIаэттараш миссел йоккхий халонаш тIакхаьчараш. Итт шу совгIа ха яьккхай цо пачхаьа набахтенашка, дукхагIча хана гIабаш теха а волаш. Варшавски цитадела унзаре иттлагIа павильон, Александровски централ, Орловски каторжни централ, Бутырски набахте уж я гаьнна ерригаш а йоаца, пачхаьа самодержаве денал дола революционер чувоаллаваь набахтенаш.

Цхьабакъда пачхьа палачаш шоай хурдаь Дзержинске лоIам кагбе, цун революционни уйла бухъяккха, цукна чухьара «вахара са» дийна дIадаккха гIиртача а, цхьаккха хIама хиланзар. 1908 шера 31 декабре Дзержинске ший дневника тIа дIаяздаьд: «Набахта цхьаь гIайгIаш еш, дунени вахарен гIайгIаш еш сакхетам лакх белар са. ХIьта а цхьанна хана шеко хиннаяц са вай гIулакх бакъ хиларах»[1]).

Цхьан бетта е кIиранна ше кортамукъа ваьлча веррига а революционни балхах чуволар Дзержинский. Ковнорчеи Лодзерчеи, Варшаверча а Домбровски бассейнерча а болхлошта ХХ-гIа бIаьшере йолалуча хана вовзар денал дола Юзеф (из кличка а йолаш болх баьб цу хана Ф. Э. Дзержинске) — агитатор, пропагандист, нах вIаштIехьбоахар, чIоагтIа дукхавезар из, цунна тIехьа бувлар. Хьалхара эрсий революци йолча хана, 1905 шера Феликс Дзержинский — къоабалваь тIаййца польски пролетариата баьчча. Цо дакъа лоац Польшаи Литваи социал-демократаш РСДРП-еца вIашагIтехача IV-ча Российски социал-демократически болхлой съезде. парте IV-чеи V-еи съездашa Центральни Комитета состава юкъе хорж из.

...1912 шу. ЦIаькха а даьца чуволл. Дукха бетташи шераши доах Дзержинске каторгерча цхьан набахтара вокх набахта кхувлаш. 1917 шера февральски революци хиннача хана Москве, Бутырски набахта воаллаш хиннав из. ГIеттача, дог гIоздаьнна долча халкъо набахтен наIараш хьаелл. Набахтен камер чура кулгаш тIа а вилла аравенав Дзержинский. Лазар кхийтта ше воллашехьа а, къовсама юкъе чувода Феликс Эдмундович. Дуккхача митингашкеи собранешкеи Москверча болхлоштеи салташтеи хьалхашка къамаьлаш а деш, социалистически революци котъяккхар духьа тIом бе гIовттабу уж Феликс Эдмундовича.

Дзержинский — большевикий Апрельски канференце дакъа доацаш хул. цIий мохкадаьча июльски событесел тIехьагIа хиннача, гера кара а ийца восстани яра ленински никъ ерригача парте юкъара решени а еш чIоагIбаь йолча РСДРП(б) VI-ча съезда делегат хул. Съездо Центральни Комитета состава юкъе хорж из, шийвахара тIеххьарча денга кхаччалца ЦК член хиннав, хIаьта тIеххьарча шерашка — ВКП(б) ЦК Оргбюро член а Политбюро членалла кандидат а. Цу хана денз, парте VI-гIа съезд хинначул тIехьагIа дена Дзержинский парте указанех Москвера Петрограде дIавахача хана, Ильичаца цхьана, юкъарчал доацдаш цо деча кулгалца белх бу цо.

Наггахьа мара хулаш йоаца Дзержинске-революционера, нах вIаштIехьбоахачуни царна кулгаллечуни талант ший биззача низаца яьржар Октябрьски штурм йолаеннача деношкеи Советски Iаьдала шерашкеи. Восстани йолаялале хьалххагIа, 1917 шера 16 октябре хиннача ЦК исторически заседане Свердловца, Бубновца, Сталинца, Урицкеца цхьана Дзержинский хорж восстанена кулгалду Партийни центр а хинна дIаэттача Военно-революционни центра состава юкъе. Вокх юхебисача центра членаца цхьана Военно-революционни комитета состава юкъе вода Феликс Эдмундович.

* * *

Октябрьски социалистически революци котъяьлар. Ленински парте кулгалдеш хинна Россе болхлой класс дунен тIа эгтара хьалхара къахьегамхой пачхаьалкхе — Советий Республика хьалъе йолаелар. Советски пачхаьалкхенна лардаш йохкаш латтар. ВIашагIъеллар дунен тIа эгтара хьалхара болхлой-ахархой правительство — В. И. Ленин керте вола Халкъа Комиссарий Совет. Iаьдала лакхехьара орган а хинна дIаэттар хержа председатель Я. М. Свердлов а волаш йола Ерригроссийски Централыни Исполнительни Комитет.

Пачхаьалкхе чIоагIяларга хьежа цаI шоллагIчоа тIеххьа хьувца а лора. чIоагI а лора Октябрал тIехьагIа кулгал Ф. Э. Дзержинскега а долаш хиннача Военно-революционни комитета функцеш. Восстане орган хиннача ВРК-ах Советски Iаьдал чIоагIду орган хуль керттера декхар а лаьрхIа пуна тIадулл контрреволюце леладераштa духьала къовсам лоаттабелга. 1917 шера ший гIулакх даь яьнна ВРК дIайоаккх, хIаьта 20-ча декабре Совнаркомо вIашагIйолл контрреволюцеи саботажацеи къовсам лоаттабергбола Ерригроссийски чрезвычайни комисси (ВЧК). ВЧК-ана керте мала хургва яха хаттар эттача хана, цхьанне а мицхал дирратал шеко яцар Дзержинский хургхиларах. Феликс Эдмундовичах доахкаш дар къонахчали дикали. бирсал а гуманизм а санна дола, цхьан сагах наггахьа мара доахкаш ца хулеи ВЧК Председатела посте къаьстта эшаш хиннеи гIулакхаш.

Беза мукь тIабижар Дзержинске белажаш тIа. ВЧК-ана доагIача даькъа: российски кIайгвардейщино, капиталистически мехкий буржвазеца барта а яха, даим къайлагIа тийша балхаш вIашагIдехкар контрреволюционни мятежаш йора, террористически акташ вIашагIъехкар. Советски Iаьдал дIадаккха, цун бух бохабе, вай мехка капиталистийи помещикийи доал юхаоттаде а гIерташ. Къахьегамхоех болча шеррача наха хьаллоацаш хиларах ког гIортолга а еш, парте кулгаллеш хинна ВЧК тийшаболх бе гIертараш гучабаха, пролетарски пачхьалкхенна контрреволюце етта гIерташ хинна хIамаш цунга ца тохийта езаш яр. ХалагIа дола гIулакх, йоккха сийле! Даим — къовсама хьалхарча юхьиге, хадданза — бирсача средствашбе-башха па хеташ. къайлагIа лелача дорхача моастагIчунца лоаттабеча дирача къовсаме.

Дзержинске яздаьд: «Къовсама цIера шийна юккъе чу ва со. СалоIаш воацача салтечун вахар, хIана аьлча вай цIа кIалхардаккханза дергдац. Сайбарийи сайн уйла е ха яц. Болх а къовсам а жожагIате я. Цхьабакъда цу къовсаме са дог дийна долаш, хьалхагIа ше хиннача тайпара долаш дисад»[1].

Бакъда, ВЧК-ас лоаттабаь къовсам хала хиннабале а Дзержинске дог къиза даьннадац. Къахетам боацаш хиннав из революце моастагIашца, цхьабакъда къиза таIазар даьд цо бехке боацараштa духьала кулг ийлераштa а. Феликс Эдмундовича чIоагIача кулгаца дIадаьхад кIезиг-дукха а законах доаца хIамаш, революционни правопорядоки нийсхои телхаелга.

1919 шера, доккхагIа дола контрреволюционни тийшабалхаш кхоачаш хьагучадаьха а дIадаьха а далалехьа Ф. Э. Дзержинске предложени лу ВЧК гIулакхий доазонаш готде, кIезигдеаьле: цо йоах судаш елга ВЧК-агара дIа а даькхе, судага, трибуналага дIале.

Кхоачаш граждански тIом чакхбаьннаб а алалехьа. Дзержинский хоадамболлаш духьалваьлар социалистически пачхаьалкхен моастагIий гера кара а долаш арахьара мехках лийтача хана, мехка чухьа контрреволюционни низаша мятежаш гIеттальча, тийшача балхий мазаш даьча хана Советски Iаьдалца лелайича ца доалаш хиннача а хIанз ца эшаш, зене йолча а дуккхача наха тIалоаттаьчa репрессешта. ХьалхагIа ВЧК-ана, хIаьта дIахо, 1922 шера из хийцачул тIехьагIа, Пачхьалкхен Политически Управленена а (ГПУ) керте лаьтта Дзержинский ше мел яьккхача хана чIоагIа духьала хиннав бокъо йоацаш репрессеш тIалоаттаяра. Ишта волга ховш вайзав из чекисташта, ишта хинна хиларах загавоагIа из ерригача советски халкъа.

* * *

Шаккха а наб йоаца революце хакхерилга яхар фуд ца ховш вола цун рыцарь а хинна лаьтта хиларах ший сийле яьккхай Феликс Эдмундович Дзержинске. Цхьабакъда, Советий Республика Хьалхара чекист хинна Iацар Дзержинский. Кхы мел дар дIадаьлча а эгтара хьалхарча аргIанна из хиннав тIехваьнна воккха партийни пачхаьалкхени деятель. къонача Советски пачхаьалкхен халкъа боахам хьалбаь воккха говзанч. 1924-ча шера апрель бетта, граждански тIом кхоачаш дIабаьннаб а мохк экономика юхаметтаоттае болабеннаб а алалехьа машиннаькъий. Халкъа Комиссариата керте оттавир Феликс Дзержинский. Хала ха яр цу замалахьа транспортага хиннар: доходаь эзараш тIаьш, водокачкаш, депош, эзараш километраш наькъаш, йолаш йолча паровозни парка кхаьдаькъах ши дакъа болх ца беш латташ. Транспорте болх беш бар спекулянташ, саботажникаш, кхаш айдераш.

Транспорт юхаметтаоттаялцца йолча хана республика халкъа боахам юхаметтаоттабарга даха дог а дацар. Ший массаза а долаш хиннача хьинарца, безамца дIадоладу Дзержинске гIулакх. Из вола Харькове, Одессе Петрограде, СибарегIа. Боахам юхаметтаоттабара гIовттабу цо болхлоймашиннаькъахой, эзараш нахах кхет из, цо къамаьлаш ду дуккха нах вIашгIкхийттача митингашка, собранешка. Болата кулгаца транспорте пролетарски порядок оттаю Дзержинске, хоадайий дIайоакх саботаж къоал, овачество, разгильдяйство. Дзержинске эргаьккхе хувц транспорта кулгаллара система, моттигерча органашцара бувзамаш чIоагIду. Транспорте цун кулгалца барж доалца хиларца, къахьегама овсарле лакхъяр, пачхаьалкхен рузкъа кхолар. лорадар духьа хоадамболлаш лоаттабу къовсам. Дукха ца говш хоелар цунах даьнна беркат: нагахьа санна 1921—22 шерара грузооборот 1.500 миллиард пудо-верст хинналле, 1923—24 шера 2.357 миллиардага кхоачаш лакхъелар из[1].

Транспорта а хIаьта 1924 шера февраль бетта, Дзержинский ВСНХ Председателалла хьожаваьча хана денз мехка ерригача промышленноста а кулгалдеш волаш Феликс Эдмундовича хьахьекхар, тIехваьнна воккха организатор, боахама хIара деша тIехьашка ерригача пачхаьалкхен юкъара хьашташ латтилга бIаргаго, моллагIа а боахама декхар партийни позицешкара, политически декхар санна кхоачашде ховш вола, бокъонна ленински тайпара деятель ше хилар. Циггара хьалоагIаш дар цхьаккха ведомственность ца хилар, бюрократизмаца къахетам боацаш къовсам лоаттабар, моллагIа а дош. мел лоадамбоацаш ца дале а къоастадеча хана къаьстта чIоагIа тешамеи принципиальни хилар.

Нахаца дийна, хадаргбоацa бувзам лоаттабар. Халкъа боахама дешаш къоастадеча хана кIоаргга Iилмаца ларда тIа бегIа никъ лелабар. МоллагIа тайпа а субъективизм, волюнтаризм, ведомственность цIендаь дIа а доаккхаш, экономика дегIакхувлара законаш довза а уж социализм хьалъяра гIулакхага оттаде а гIертар — ишта яр Дзержинскех йоахкащ хинна оамалаш, тIаккха. юххера а, Дзержинске дIадоладаь моллагIа а гIулакх пун вахара, цо йоаккхача хана ларда лизза маIан а дийя дIаотталеш хиннача партена боарам боацаш чIоагIа мутIахьа хилар.

Цхьаккха тайпа харцо, цхьаккха фальш ловш хиннавац Феликс Эдмундович, машар боацаш къовсам лоаттабаьб цо Iехаве, доацар бакъдаь хьаоттаде гIерташ леладеча моллагIча а гIулакхаща. Цо яьхад: «Боахама доал дер къонахчал долаш хила веза — моллагIча поста тIа ше вале а — бакъда, вешта аьлча долаш дар чIоагтIа дIаалара...»[1].

Цхьаккха харцо юкъе йоацаш ше бакълувш хиннача цо ишттa бакълувлга дIацийхад ший захара наькъа тIа шийна нийсвеннача моллагIчунгара а хIаранегара а.

* * *

Феликс Эдмундович эгара хьалха парте бIухо, партийни мугIарий цхьоагIо болат санна чIоагIа хилар дезаш хиннав. Ший доккхача денала беррига низаца тIаваржаш хиннав из цу тайпара цхьоагIо йохае гIийртараштa, парте мугIарий барт эгIабе гIийртараштa. 1923-ча шера троцкистски оппозицена духьала, 1925-ча шера «керда оппозици» оалаш хинначоа е зиновьевцашта духьала, 1926-ча шера троцкистско-зиновьевски блока духьала къовсам лоаттабаьрий хьалхарча мугIарашка хиннав Дзержинский. Белггала гIургIажий илли санна декар 1926 шера хиннача ЦК июньски Пленуме цо троцкистско-зиновьевски раскольникашта духьала даь къамаьл. «...оаш лелаер политиканство я, болх а боацаш, — эгIазалца юхьмараш тIа деттар Феликс Эдмундовича Троцкена, Каменевна, Пятаковна»[2].

Тамашийна чIоагIа эздел долаш, кура воацаш вар Феликс Эдмундович. Дуккхача шерашка ВЧК Дзержинске заместитель волаш болх баьча Ян Петерса яздаьд: «Бехктокхамерча пачхаьалкхен посташ тIа хинна Феликс Эдмундович ший вахаре эзделца хьокхам телаш вар. Цхьаболча наха санна доккхала а доацаш, ишта хилча мара шийдар вахар а ца хеташ»[3].

Ишта хиннав Феликс Дзержинский — саг, строитель, къовсамхо. Ленински парте тешаме воI.

Андрей СВЕРДЛОВ,
исторически Iилмай кандидат.
(АПН).

[1] Ф. Э. Дзержинский, хержа произведенеш, т. 1, М. 1957 ш, оагI. 181—182.

[1] Ф. Э. Дзержинский, т. 1., оагI. 519.

[1] Ф. Э. Дзержинский, т. 1, оагIю 421.

[1] Ф. Э. Дзержинский, т. 2, оагI 61—62.
[2] Ф. Дзержинский, т. 2, оагI. 348.
[3] «Феликс Дзержинский» сб. Соцэкгиз, 1931, оагI. 157—158.

ТОЛАМИЙ НОВКЪА

Дог гIоздоах Октябра сийленца накъабахара яхье яьнача «Сунжанефть» мехкдаьтта - промыслови управлене коллективо доахача толамаша. ДIабахача бархI бетта соахка цу ханачул 15 процент дукхагIа даьккхад мехкдаьтта, газ — 6,4 процент дукхагIа.

Планировани экономически стимулированеи кердача хьалашка болх беш я управлене коллектив. Болхлой экономически дешаш довза гIерташ ба, царна йовз хIанз шоаш беча балха экономически лард. БархI бетта планал совгIа мехкдаьттахоша даьккхад 6500 тонн мехкдаьтта, 8 миллион кубометр газ. Дикка совбаьннаб болхлой материальни безам. Материальни поощрене фондера хьалхарчул 11,3 эзар сом дукхагIа деннад бархI бетта болхлоштеи гIулакхерча нахаи.

Мехкдаьттахой Ди дездеш хиннача торжественни собране елар «Сунжанефть» управленена шоллагIча квартале яькка СССР-а мехкдаьтта доахача промышленноста министерстваи мехкдаьттахой профсоюза ЦК-и карара-кара тела ЦIе байракх.

КхоалагIча квартале а дика къахьегаш я хьинар дола коллектив, ба царна юкъе хьалха латтараш а. Социалистически яхье лакхара хьокхамаш даьхал нов. П. Е. Еремеев керте латтача коммунистически къахьегама шоллагIча промысла мехкдаьттахоша.

Дика лел Карабулака бурувдеттарий гIулакхаш а. Ханал хьалха кхоачашъяьй цар бархI бетта задани а август бетта план а. Из къаьстта лоархIаме да. хIана аьлча хIанзалца, тIехьаюсаш яр контора коллектив, хIаьта хIанз шоашта тIадиса хинна декхар дIадаккха а, цул совгIа план тIеххоачашъе а карагIдаьннад царна. 102 процент ба бурув тохара бархI бетта хьокхам.

Къаьстта дика толамаш даьхад мастер Старшинин Анатолий Андреевич керте латтача бригада бурувдеттараша. «Сунжанефта» бурувдеттараштa юкъе эгтара хьалха кхоачашийр шера задани. ХIанз биълагIа бутт ба цар управлене карара-кара тела ЦIе Байракх лелаю. Шера план кхоачашъяра гаргагIертай Михайлов Степан Игнатьевич кулгаллеча бригада коллектив. ХIаналe итт бетта боагIа болх баь баьннаб Губин Николай Макарович мастер волча бригада бурувдеттараш.

ЧIоагIа лоархIаме хилар план а социалистически декхараш а кхоачашдара кердача техникахи технологехи бизза а кхетамца а пайда эцар. Тоъарга укх масалашка хьежача. Лакха эффективность йолча цхьашарошечни остaшца 5 эзар метрал совгIа бурув техад, хIаьта из да цу остaшца шера тоха дезачул пхезза дукхагIа. ЗIамига диаметр йолча остaшца хIанзалца шера доагIачул шозза дукхагIа техад бурув. Ишттa чIоагIа пайда боалл гидромониторни типах долча кхошарошечни остаех.

Дикка тоабеннаб болх Карабулак-ачалкхе районе № 150 йолча скважина бурув деттача бригаде тух техача маркхалца бурув тохилга дIадоладаьча хана денз. Хаддамза кхоачашъю цар шоай бетта нормаш, хIаьта хIанз къахьегаш ба октябрь бетта чотах.

Август бетта испытани а яь бурувдеттараша эксплуатаце дIаеннай кIеж, етта ши скважина цаI Серноводскеи вож Карабулак - Ачалкхерча майда тIеи. Сунженски бурувдеттараша дIадоладаьд хIанз кIоарга бурув тохилга, 5 эзар метр я № 154 йолча скважина проектни кIоаргал. Сихача темпашца тохаш да бурув цхьанца халонаш нийслуш хиннаяле а. ХIанз 2240 метрага IотIакхаьчад бурув. Бутт гаргга хьалха баьннаб уж графикал.

Сиха лел Заманкуле № 47 йолча скважина бурув тохара деш дола кийчон балхаш. Цохч - ГIалгIайче эгтара кIоаргагIа йола скважина хургья из. Цун проектни кIоаргал 7000 метр я. Вышкаш ечар а бурувдеттараша санна тIеххоачашъяьй бархI бетта план, йоагIачул совгIа хьалъяьй цхьа вышка.

Сийлахь - боккхача Октябра 50 шу дузача денна сийленца накъабаха кийчлуча «Сунжанефта» болхлоша, инженерно - технически болхлоша, Грозненски химкомбината къахьегамхоша памятни юбилейни байракхаш яхара дIайоладаь яхь раьза а хинна хьаллаьпар. Уж хьежар шоаш хьалхагIа тIайийца хиннача декхарашка. тIайийцар керда, лакхагIа дараш. Мехкдаьттахоша ишттa къовсам лоаттабу «Октябра 50 шу» яха цIи шоай предприятех тиллийтара. Шеко яц дикача къахьегама толамашца Октябра уж накъагIоргхилар.

А. БАКАЛЮК,
тха штата воаца корр.

ЛА ЙИШ ЙОАЦА КХОАЧАМБОАЦАРАШ

Урус-Мартана района «Гехинский» яхача совхозе укх шера Iангара даха дезаш 2400 бежан да. Кхаь отделене хьайбаш леладеча фермашка дIанийсдергда уж.

Мишта кийчо ю отделенешка хьайбаш Iангара дахара?

ЦхьоалагIча отделене шурий-товарни ферме ши коровник я, хIаьта шаккхе а ремонт яь кийча я хIанз. Ремонт-м яьй, цхьабакъда цу помещенешка Iана замалахьа ле дезача балхашта механизаци яьяц, кхыметтел транспортер а яц цхьан коровникачу. Кхы а вогIа хьалаш эттад телятникашта ремонт еча. ХIанз а цхьан телятникана мара ремонт яьяц укхаза, шоллагIаяр кхыметтел тIа тхов а боацаш латт. Капитальни ремонт-е еза цунна, дале а уж балхаш хIанз а дIадоладаьдац. Уж дIа ца доладар бахьан хьу ца хилар да. Помещени ремонт янза йисача мича Iа даккха деза Iаьсаша? 120 Iаса ара дисар кхерам болаш да.

Дог гIоздаргдолаш хьалаш дац цу отделене (управляющий нов. Магомалов) шоллагIча шурий-товарни ферме эттараш а. Укхаза а шиъ я коровник, хIаьта шаккхе а текущи ремонт е езаш я. Царна а ремонт е хIанз а болабеннабац. Ховш дац сенга хьеж отделене кулгалхой, хIаьта гуйре-м хьатIа макхаьчайий. Цхьаккха а хьайбаша Iа даккха деза помещени тоаяь яьнна яц. Цу отделене Гехи-чу яхача юртарча ферме тоаяь яьннача помещенешка а кормушкаш яц.

ДикагIча хьала тIа яц шоллагIча отделене (управляющи нов. Бихоев) шурий-товарни ферма а. Укхаза я пхиъ коровник, хIаьта пхиъ а помещени ремонт е езаш я. Массехк ди мара дац укхаза царна ремонт е кхаь сагах латта бригада вIашагIъелла.

Къаьстта вочa хьала тIа я П. Хапаев управляющи волча кхоалагIча отделене шурий-товарин ферма. Укхаза ши коровники цаI телятники я, хIаьта кхаь а помещенена ремонт е йолаяьй. Цхьабакъда мелла дика ремонт а яь уж хIанз кийча латте а уж кхоачамболаш яц ферма хьайбаш Iангара даха. Пулухьа укхаза хьалъе йоляьй 220 Iаьсана лаьрхIа цхьаькха помещени. Из хьалъеш латт. Хьальеш-м латт латте из хьалъяра балхаш хIанзарча темпашца дIахо хьайой 220 Iаса чуотто помещени ца хиларах е кхыча боакаме, е дулха дIадала дезаргда.

Из хьалъер совхоз я, царга хаттар де деза: маца хьалъяь ярг1а из помещени?

ХIанз а Iалашдеш латт боахаме гIожа доакъар из Iалашде долаш тоъал ха яле а. Цхьабакъда цхьоалагIчеи шоллагIчеи отделеней цхьанна а фермана юхе доагтIача боараме доакъар дац гуш.

Дукха корадоагIа боахамa кулгалхошта из ишттa хилара бахьанаш: наькъаш во хилар, транспорт ца тоар. Цхьаькхане уйла яьяц цар — Iай тоалургдеш уж наькъаш дуккха а халагIача хьалашка цхьанахьа Iалашдаь доакъар шоллагIчахьа дIакхахьа дезаргдолча хана? Мелла зе хугда цох боахама?

М.-Р. Плиев, спецкор.

Аьттув болча деноех бизза пайда эц

Сунженски района «Красная Армия» яхача колхозе чуэцаш латт доакъара лаьрхIа йийна хьажкIа. Механизатораша хIанзале дикача силоса 3300 тонн кийчъяьй. ХIара гектара тIара юкъера лаьрхIача кхо бIаь центнер моша доакъар доал. Из хул тIайийцача декхарел 50 центнер дукхагIа.

ХьажкIа чуэцаш я хIанз йиъ силосоуборочни агрегат. Къаьстта дика болх бу силос чуэцача комбайнера В. Степаненко. ХIара сменах 140—150 тонн силос хьокх цо планах йоагIар бIаь тонн мара йоацача. Ший новкъостал дукха тIехьа ца вусаш къахьегаш хьавоагIа комбайнер Г. Пеньков. Силоса йийна хьажкIа чуэца йолайича денз цIаккха а нийсъеннаяц цар комбайнаш кхашка сейца моттиг.

Цу колхоза механизатораш силос йолла болабенна пхийтта ди да. Цхьабакъда, цу хана денз болх бара аьттув болаш ха хиннаяц ворхI дийнахьа мара. Дале а механизатораша цу ханах бизза пайда ийцалга гуш да.

Дика вIаштIехьбаькхаб шоай къахьегам автомашинай водителаша а. Силос дIаоза уж кхоа ца беш техника сеца моттиг цIаккха а нийсъеннаяц.

Цхьан сменах шоай дIаоза езар 25 тонн мара йоацача 30 е совгIа тонн силос дIаоз шофераша Д. Калиматова, В. Колесникова, кхычар. Болх дика барах царна цIе байракхаши ахчан премеши тийнай.

Боахаме хьабаьб силос чуйолла кхы а ши кIоаг. Цар чу хошаргья 4500 тонн силос. Цул совгIа цу гIулакхо йиш хулийтаргья силос, автомашинаш тIара йоассаяра балхашта механизаци е. Хьалха укхаза хинна кIоагаш сов готта дар, из бахьан долаш силос йоассаеча машинашта готта яр. ХIанз аьттув ба хьалха кулгашца деш хинна балхаш машинашца де.

А. АЛБАКОВ.

ХЬАЬНАЛА КЪАХЬЕГ

ЧIоагIа тaташ деш болх беш латт бетон кегаерг — вибратор. Цун балхага хьежаш латташ я юкъерча дегIара кхалсаг. Из я «Чечингсельстрой» треста аьшкабетона конструкцей завода дикагIчарех лоархIаш йола бетонщица Албастова Банат. Фийла хьеж из аьшкабетонни издели хьаяккха еза ха тувла ца ялийтара, хачнахьа мешалка соцаяра. Шийна гучадаьнна гIалат цу сахьате дIадаккха кийча я из. Массаза шай ден нормаш тIеххоачашъеши шийца балха болча новкъостащца Iимерзеи из хиларах дуккхаза белгалбаьккхаб цуп болх ахчан премеши маьхера совгIаташи телаш, баркалаш кхайкадеш.

Аьшкабетонни конструкцеш еча заводе тайп-тайпара балхаш деш хиннай Банат. Болх бе йоланначa хьалхарча деношка деиз дика къахьегаш дIайовзийтар цо ше. Балха епача шера новкъостий гIонца II-ча разряда бетонщика говзал караерзаю Албастовас.

Октябра сийленца накъаяхара яхье яьнна болх беш я Албастова Банат. ХIанз Баната строновщицай говзал а Iомаяьй.

Ишттa хьаьнала къахьегача болхлошта юкъе Сийлен доска тIа хьалтеха доалл Албастовай сурт а.

Р. АУШЕВ.

Керда хьадаьнна ялат чудоладеннад Кургански областа заготовительни пункташка. Шумихински элеваторе централыни пультера цхьан диспетчера кулгалду ялат дIачуэцара, докъадара, тIадоттара, дIа-юха даккхара ерригача процессашта. Сентябрь бутт бовш болх бе болалургья элеватора шоллагIа аргIа, хIаьта хьатIадоагIача шера — еррига комплекс.

Сурта тIа: элеватора хьалхашка.

С. Юдина сурт.
ТАСС фотохроника.

БАЬЦАШ НОХАРАШТА КIАЛЪУХ

ХьатIадоагIача Iай шоашта хьалхашка оттаргйола халонаш йовзаш ба МалгIабикерча «Ингушский» совхоза цхьоалагIча отделенера хьайбаш леладераш. Укхаза бизза пайда эц хоза денача деноех, йолча торонех.

Цудухьа цу совхозерча отделенешта юкъе хьалхара моттиг цунга я. Планах 900 тонн йоагIача укхаза хIанззехьа а Iалашъяьй 780 тонн йол.

БелгалбаккхаI мегаргболаш дика болх бу цу отделене лаьрххIа доакъар Iалашдара вIашагIъеллача механизировании бригада. Къахьегам боагIача тайпара вIаштIехьбаккха ховш ва цунна кулгалду опытни механизатор Картоев Ахьмад. Йол хьокхача балха хьалха латт навесной косилка тIа вагIа Декаев Iимран. ДIахьа тела цIе вымпел дIахецац цо укх тIеххьарча хана. Дийнахьара ший норма 140—170 процент кхоачашъю цо укх бехктокхамерча хана.

ДогIашта кIал ца юташ йокъалушше а аргIаш ду укхаза аьлах. ДогIан хий кIоарга Iочударгдоацаш говза аргIаш де хов скирдоправашта Котиев Хизарaи Зангиев Сулейманаи. Цига мел дола аргIаш цу шинне даьд.

Кхыча тайпара сурт хьалхашка отт цу совхоза кхоалагIча отделене вахачоа. Доакъар Iалашдаь даьннад аьнна хеталургда укхазарча наьха сатийна хиларга хьежача, бакъда, долчча бесса дийцача гIулакх кхераме да. Планах эшача 1400 тонн аьлах хIанз а 580-нел кIеззига совгIа мара Iалашъяьяц. Цун бахьан тахка волавелча эгтара хьалха лакхехьа цIелг хьалхьокх кулгалхоша. Бакъда, уж санна Iаьржа морхаш тIахьувз цун лоаллаха дадача вай лакхехьа йийцача хьалхарча отделене кхаш тIа а.

Бахьанаш кхычахьара лаха деза.

...Сийрда малх а хьежаш дIайха ди да. 10 сахьат дала доал. Йол хьокхача дIадолхаш, шорттига, «текхаш» гхона духьала йоагIа низ бола стогометатель.

— Кхай тIара дIа хIана вода хьо, — хетт оаха.

— Сона-м хац хьанга лалувгIаргда, — яхац эгIазух тракторист Евлоев Хасмахьмад. — Цхьанне цигахьа дIахьокх цIелг. шоллагIчо кхычахьа хьокх. Дукха ха я со кхашка гIолла лела, малагIа болх сай бе беза ца ховш.

Нагахьа санна доакъар Iалашдечара къахьегам боагIача тайпара вIаштIехьбаьккха баларе шортта болх бар цу стогометатела бе. ХIама ца эшаш деррига кхаш дIа а даьца улл укхаза ча вIашка а ца тохаш, дукха йол улл хьа ца гулъеш.

Цу тIа наьха безам тIагIоргболаш балха овсарле лакхъергйолаш долча гIулакха уйла яьяц укхаза.

Доахан леладераштa хала хила мегаш да хьатIадоагIа Iа, хIана аьлча дукха доакъар дейнад йоачаш хилар бахьан долаш. Бакъда, из проблема ца хилийта йиш йолаш да боахачаш, къаьстта «Ингушский» совхоз. Зе даьдале а пайда а баьб укхаза догIаша. КIа. мукх кхыйола культураш хьалхагIа чуийцача участкашка гонга гIолла йоагIаш тайп-тайпара баьцаш хьалтIаьннай. Царна бIарахьежача сенокосилкаш юкъе яха дог доагIа, бакъда укхаза деш хIама дац цу гIулакха.

Кхоам ца хеташ дискашта а нохараштa а кIалъухийт уж.

— Яр-м дукхагIа сух юкъе доллаш а я, ховргдар шоана эгIахьа лаьтта кIалха йодаш латтар шоана яйча. — йоах дискаш токхадеш воаллача зIамигача сага Цальгиев Мусас.

Ишттa да-кх «Ингушский» совхозе доакъар Iалашдар. дукха ха йоццаш КПСС обкома бюрос цу хьакъехьа яь решени кхоачашъяр.

Во лел укхазара гIулакхаш. Эшача 4126 тонн аьлах хIанз а 1420 совгIа тонн мара Iалашъяьян йол, хIаьта ча, вай лакхехьа аьннача бесса, кулг ца техача санна улл.

Мела лел моша доакъар кийчделга а. Планах нийслагIа дола дакъа мара еллаяц силос а.

Фу де дага ба-хьогI цу боахаме дIахо?

М. ЗАНГИЕВ.

ОКТЯБРО КХЕЛЛА ПОЭЗИ

ОКТЯБРЬСКИ революци котъаллалца йолча хана шоай къаман меттала йоазув - дешар дацар нохчийн гIалгIайн.

ГIалгIай литература хьахиларек дегIаахарен закономерностащ хьагучаяхар лоархIаме да шийн шовзткъе итт шу дизар 1967 шера белгалдоаккхаргдолаш долча дуккхача къамех латтача советски литература истори хьадара а. Цхьабакъда, иззал доккха декхар кхоачашделга тхоаншта хьалхашка ца а оттадеш, ткъоалагIа шераш чакхдоалачеи ткъаьиттлагIа шераш долалучеи ханара гIалгIай советски поэзи хьахила йоласииен хьаханнеи наькъаш гойта хьожаргда тхо.

1923-ча шера денз «Сердало» тIа кепаетта йолалу гIалгIай меттала лаьха стихотворенеш а, хIаьта иштта гIалгIай крокодила тIара кагий стихаш а («Вай раешник», «Шода тIа вогIа», кхыяраш).

З. К. Мальсагова отталаьча «Букварa» тIеи «Букварь Iомадаь баьнараштa долча эгтара хьалхарча книжка» тIеи кепатеха яр эрсий метталара яьха «Хьехам», «Деша вай» яха стихаш. «Сердало» яхача газета тIа эгтара хьалха гIалгIай меттала кепатеха «Советаш юхахаржар», «ТIахургдолчоа» яха стихотворенеш араяьхар (1927 ш. январь) М. Ф. Аушева. ГIалгIай литература дегIадара лоархIам кIезига болаш хилазар «Сердало» газета литературни оагIош. Эггара хьалхара литературни оагIув хьаеллалора М. Ф. Аушева «ГIалгIай назманчаш» яхача статьяца. Цу тIа кепатеха яр Озиев Ахьмада, Озиев Салмана, Мислауровa стихотворенеш. Цул тIехьагIа цхьа ха яьннача гIолла арайоал Т. Д. Бекова, Б. Х. Дахкильгова, Сампиева, Ф. К. Мальсаговай, Е. Алероевай стихотворенеш. ГIалгIай литература хьакхоллара доккха новкъостал даьд Т. Д. Беков, А. И. Озиев, Ф. К. Мальсагова санна, болча поэташа. хIаьта цар творчески никъ массе оагIора хьара теркалбеи Iомабеи мегаргболаш а ба. ДIалха зама художественни сурт оттадеш ювцилгах керттерча декхарех цаI лаьрхIад хьахила йолаеннача поэзе. Цу темана хетаяь лазъяьй «ДIалхаи хIапзарен зама» яха Мислаурова стихотворени. «Ши зама» яхача Т. Бекова стихотворене тIа вIашлухьал оттаю революци ялалехьарен цул тIехьагIарен ханаш. ГIалгIашкахьа школашка деша дагIача бераша чIоагIа хоза а хеташ Iомадора «ТIом латт» яха Т. Бекова дешаех даьккха илли.

Революци ялалехьарча Россерча къахьегамхоштa хетаяь яр «Лене болхлой боабар» яха Т. Бекова цхьаькха стихотворени, цо хьагучадоаккх паччахьа Iаьдало наха тIалоаттаду Iазап, чулоац дуккха событеш. Дуккхача лоамароштa духхьал цу стихотворене тIара хайра 1912 шера СибарегIа дошув доаккхача болх беш хиннача болхлой цIий мохкалеш паччахьа Iаьдало дов даь хилар.

Дукха юкъ юкъе ца йолаш Т. Беков волавеннача ханна гIалгIай литературана юкъе вера Озиев Ахьмад а. «Октябрь тIаболабеннаб», «ВIаьхий вари къе вари» яха стихотворенеш вай йийцача Т. Бекова стихотворенеца идейно - тематически никъ цаI болаш я. А. Озиева шерагIа оттаду дIаяхача заман сурт, къахьегамхой цIий медаш цар дегIах лета доахка цIиймергаш санна лоархIаш бувц бIаьхий нах. лолаца дашха гIерт Октябрал хьалхагIарча классови къовсамий истори.

КЪОНАЧА гIалгIай литература тIа керттера ювцар В. И. Ленина образ я. А. Озиева Ленина образа хетаяьй «Ленин дергвац» яха стихотворени; С. Озиева «Ленина ди» яха стихотворени яьъьй; 1928 шера январь бетта Б. Дахкильгова кепатеха араяьккхай «Ленина валарах» яха стихотворени. Дог тайшаи къьгтаи дувц цар тIа Ленина идеяш дергIоацаш хиларах. Вий яха шира зама эша а яь котало яккхар революце бaьчча В. И. Ленина цIерaца дувз Г. Бекова а, А. Озиева а. Т. Бекова стихотворене тIа дувц къахьегамхой бaьчча сармакаx —дIаяхача замахлатар а из по эшаяр а. Баьчча дош «Сега тIоа», хIаьта цун хьехам — «БIайха, безаме малх». Чоалханерча хана (февральски революци хинначул тIехьагIа) Россе юхавенав Ленин. ТIалаттача хьалашка пролетариато де дезарий йиза йола программа еннача, цIи хезача Апрельски тезисий низ поэта хьахьекхаб «Къилбаседехьара хьайна форда фо лацар из» яхача стихотворенега гIолла. ГIайгIа дег чу йоссаеш яху цо Ильича лазарахи валарахи, из валар гениальни баьччо шийн деррига вахар мискача наха хеталаь хиларца дувз. ДIаьхлаь яздац поэта, цига иц лоацца язъяь событеш мара. Ленина вахарера вехаш мара, цхьабакъда, шоай ерригача чоалхаца, массе тайпа оагIоца дизза сурт оттадий хьаотт уж вайна хьалхашка.

«Октябрь тIаболабеннаб» яхача А. Озиева стихотворене тIа В. И. Ленин даим къовсама юкъе ва. Из хьинари хьаькъали долаш, низ болаш ва. по хьагучайоах халкъ къовсама харцахьарча наькъа тIа даккха гIерташ йола партеш. Поэта дIахо а кертагIа йоах низ бола Октябрь «даьшта» тIахийнача Ленина идеяшца кийчъенна йола парти болхлошта хьаянза яр ца хиларах йола уйла.

Баьчча валара хетаяь я А. Озиева язъяь «Ленин дергвац» яха стихотворени. Дерригача дунено, Iаьжделла, гIайгIа ю цу таьзета дийнахьа. ВIашагIъув делхаш дола Iалами халкъага кхаьча йоккха гIайгIеи.

Революци ялалехьара ха дукхагIа йоашхаш болча поэташа лоацца мара хоам бац социалистически революцех, граждански тIемах. Талант йолча поэтессас Мальсагова Фатимас цу турпалерча ханна хетадаьд дерригача халкъо доахаш хинна «Котдаьлар вай» яха илли. Поэтессас шийн творчестваца новкъостал даьд керда вахар хьалдара, хьинаре дакъа лаьцаз ГIалгIашкахьа культура юкъеяхьача, г. Орджоникидзе сценаш тIа, ГIалгIайчен юрташка шийн иллеш доахаш выступленеш яьй. Шийн иллешта ашараш яьхар Ф. Мальсагова ше я, нoташка дIаязъяь цун музыка лекхай композитора Е. Колесникова.

Юрта боахама коллективизаци яра тема оттаяьй А. Озиевеи Ф. Мальсаговаси, шийн дерригача чоалханерча гIулакхашца из яьшха еце а.

«Iаьржа говр» яхача стихотворене тIа хьахьекхад А. Озиева мехка промышленность дегIа миштa ух. Паровозах долча цу шийн тайпарча илле тIа (трактор а санна) говраца нийсбу паровоз.

Революцена керттерча карагIдаьннарех а лоархIаш белгалдаьхад Т. Бекова «кхалсага тIера гIабаш Iолегар». А. Озиева ши стихотворени хетаяьй цу темана — «ЙиIиги» «Сердалонга болх». Кхалсаг кортамукъа яларга бода керттера никъ лоархI поэта дешарах, хIаьта ЙиIига деша новкъарле еш бола нах гоама а ба.

А. Озиева «Сердалонга болх» яхача вокх стихотворене тIа вайна гучу кулакаша тIатувсача кхерамаштеи цар дувцача аьлдиташтеи духьалбувла кхалнах.

ЦУ ХАНА хьахила йолалу стихотворенегара эпически повествованега, поэмага, балладага йоалаш йола литературана юкъера жанраш. «Урдуви Тамарей» яхача поэма тIа С. Озиева бовзийт дIаяхача заман воча гIулакхех кхалсаг мукъаяккхара никъ. Язде волалуш хиннача поэта Хь.-Б. Муталиева шийн юххьанцара стихаш а иштта цу темана хетаяьй — «ГIалгIай кхалсаг», «Лоаман кхалсаг». 1928 шера «Сердало» газета тIа Сампиева кепатеха араяьккхар бусалба дыно леладу зене гIулакхаш шоаш маларра хьагучадоахаш йола «ГIармахь гIа» яха баллада.

Халкъо доахача иллешца нийсдича муам шаьрагIеи нийсагIеи болаш хиннай юххьанцарча поэтий поэзи. Произведени вIаштIехьъяккхара говзал кIезиг-кIезига Iомаеш шаьръяьй поэташа, хIаьта тайп - тайпара факташ, событеш чулоацаш йолча «Ши зама», «Октябрь тIабоалабеннаб» яхача произведенешкара из къаьстта дика а хоалу.

ГIалгIай литературни меттаца цхьана хьахиннад гIалгIай литература а. Цхьабакъда, из доккха декхар юххьанца оттадеш мара хинналац. дIахорча дерригача литературана тIалежад из кхоачашделта. Т. Бекова мотт къаьстта белгалбоалаш ба, ерригача гIалгIай советски поэзена юкъе. Хьагулдаьча дешаех латташ боацача, халкъо кIоаргга кхетабеш болча Т. Бекова меттаца я гIалгIай меттa лексикаи синтаксисаи ерриг специфика.

А. Озиева мотт Т. Бекова меттал эргашагIа ба. Из шаьрагIа кхетабеши хIанзарча литературни метта дукхагIа гаргабоагIаши ба. Къаьстта а доагIа из синтаксиса. Цхьайола цун безаме, белгалйоалаш йола байташ кицаш а хинна дIаэттай.

«Фольклорни» меттах кхоачамбац Ф. Мальсаговас. А. Озиева яраш а санна, цун стихотворенеш — иллеш дезе хIанзарча меттала.

Халкъа лирика традицеш юххьанцарча поэташа творчески Iомальй. Т. Бековеи Ф. Мальсаговайи поэзи багах ювцаш хинна поэзи йоазонца ювца йолаярга воалаш долча лагIа хьисапе я. хIаьта А. Озиева поэзи багах йийцача традицеех пайда эцара гIулакха цIаьрматагIа я, цхьабакъда, из бахьан долаш А. Озиева шийн тайпара поэзи эшаенна хIама хиннадац.

ЦУ ХАНА къаьстта а боккхача лоархIаме яр переводаш. «Интернационала» эггара хьалха 1923 шера перевод яьр Т. Беков ва. Из яр гIалгIай литературера юххьанца яь цIи хеза поэтически опыт.

Цхьабакъда, юххьанцарча поэташта юкъе эггара дукхагIа переводаш яьр А. Озиев ва. Цо болх баьб эрсий классикаш санна, иштта эрсий советски поэзи а йовзийташ. Шерра яйза я цо А. С. Пушкина произведенештеи («Кавказа есар», «Чурт», «Кавказ», («Арион»), М. Ю. Лермонтова произведенештеи («Фегара кема»), Г. И. Крижижжановске произведенештеи («Хийце баккха гIа, новкъостий»), Демьян Бедне произведенештеи («Снежинкаш», дуккха баснеш) яь переводаш.

Эрсийн советски литературе моттигерча поэтийн писателийн творчествана еча влиянех дола чоалханера дош лоархIаме да керда йоазош дола литератураш хьахиларен дегIаахарен наькъаш белгалдара а бIарчча цаI долча дуккхача къамий советски литературана юкъера бувзам хьагучабаккхара а.

Юххьанцарча гIалгIай поэташта гарга а цар кхетаеш а яр пролетарски поэтий В. Маяковскеи Д. Беднеи поэзи. Уж царгара Iомалора. Из эпигонство а йоацаш, унахцIенеи хиланза даргдоацаш долеи литературай творчески доттагIал дар. Эрсий пролетарски поэзеца бувзабенна бола Т. Бекови А. Озиеви шоай тайпара творчество йолаш поэташ бар. ГIалгIай советски литературана юкъе сийлахьа моттиг лоац Т. Бекова, А. Озиева, Ф. Мальсаговай творчества.

Дукха а тайп - тайпара а поэташ болаш да гIалгIай литература. Цар творчества стиль бе-башха хиларо гешал ду къона литература даим кердалар лохаш хилара, хIаьта цунах латт из низ болаши дегIаухаши хургхиларах бола тешам. ХIанзчул тIехьагIа, Дж. Яндиева белгал мадаккхара, кхы а дуккха боагIаргба «Сожаьнна поэзена юкъе. цхьабакъда, йицлургьяц шоай къаман меттала поэзи хьакхоллара гIулакха боккхача лоархIаме хиннача юххьанцарча гIалгIай поэтий цIераш.

И. ДАХКИЛЬГОВ, А. МАЛЬСАГОВ.

«БЭЛА» ПРЕМЬЕРА

Укх денношка «Бэла» яхача кинофильма премьера хилар «Космос» яхача кинотеатре. Вай грозненцашта из фильм къаьстта белгалдоалаш да цу тIа Казбича роль ловзаеш вай мехкахо Нурадилов Ханпаший цIерагIча театра артист Мамилов Суламбик хиларах. Зрителаша безаме тIайицача цо картина дIадоладалале хьалхагIа къамаьл дир. С. Мамилова дийцар фильм доаникхача дакъа лоацаш хиннача йоикхача коллективо баьча балхах, лоамашка из доаникхача хана хиннача халонех. Комсомола обкома болхлочо В. Вайрадяна Сийлен грамота дIаелар артиста. Из даькъала вийцар педагогически института преподавателa Б. Чахкиева.

Вай мехкахочун актерски болх — фильма тIа эггара дикагIа барех цаI.

Реплика

ДЖАЗ, ДЖАЗ, ЦIАЬКХА А ДЖАЗ

Из да укх аьхки вай республика зрителашта бIаргадейта Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне вIаштIехьдаьннар. Дукха я Советски Союзе вай мехка меттал гаьнна цул арахъе а цIи хеза йола Пятницке цIерагIара хор, Воронежский, Сибирский, Волжский эрсий хораш, Молдавера «Жок» яха тIехдика халкъе халхара ансамбль массанена а дукхаезаенна красноярски кагирхой халхара ансамбль кхыяраш санна йоле коллективаш. Царех цаI йоалае мегаргьяцар Грозне!

Я. Вощака кулгал а деш вай воай йолаш я симфонически оркестр, йолаш я иллеи хьалхареи ансамбль а. Уж вай республика къахьегамхошта дукха а езаеннай. Бакъда, цох кховчам а баь Iелац дукха довза, бIарго Iема зрителаш. Къаьстта укх юбилейни шера дукха довза безам ба, хIаьта вай республика филармоне цун дукха терко яьац.

Советски Iаьдала 50-шу дизара хетаяь я вай мехка пхийтте а республикаша кийчъяь программаш. Уж москвичашта бIаргайнай. Царех цхьаяраш вайцига хьокха мегаргьецарий. Из къахьегамхошта кхетам балара чIоагIа лоархIаме а дар.

Вай Грозне гIолла чекх а баьнна мара цIабаханзар Москвера цIабоагIаш хинна Азербайджана артисташ. Вай республике массехк ди мукъагIа даккхийта мегаргдар царга. Цох чIоагIа салоIам хургбар наха.

Операи балетаи цхьаккха а театр хиннадац укх аьхки гастролашка вайцига дена. Ше укхаза яккха езаш хинна ха йксте а ялалехьа цIаяхар Бакински драматически театра коллектив. Из хIанад хац.

Филармоне хьокхам эца мегаргболаш селла дика вIаштIехьбаьккхаб укх аьхки шийн болх республикански изобразительни искусствай музея коллективо. Дукха тайп-тайпара выставкаш бIаргайтай цо укх аьхки. ХIанз а тIехьа я укхаза Ленинградера ена Паччахьалкхен Эрмитажа выставка. СапаргIата доал цу чу вахачун.

Цу тайппара, хIанзарча замо дIадеххача бесса гIулакх де, декхарийла я аьнна хетт сона филармони а.

В. САЙДАЕВ,
хьехархо.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Доазол дехьара

ДРВ ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗАЯВЛЕНИ

ХАНОЙ, 5 сентябрь. (ТАСС). Вьетнама Демократически Республика правительства кепатеха араяьккхай Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронта политически программа чIоагIа могаеш хьаллоацаша йола заявлени, яхаш хоам бу Вьетнамски информационни агентства.

ХIанз шоай хурдаь агрессивни тIом чIоагIбе гIерташ хьува, йоах заявлене тIа, американски империалисташ, гуччахьа чакхйоах цар къаьстта кхераме йола Къилбаседенна бомбаш чуеттара эскалаци.

Духхьал цу хьалашка кийчъяь яр 10 пунктах латта программа хIанзалца хьа даьха толамаш а теркалдеш дIахо хьоши дегIаккхувлаши йола, йизза котало ялалца йолча хана кхы а йоккхагIа коталонаш яхара Къулбехьарча вай дай-мехкахой дегаш ураувттадеш йола Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронта политически программа.

Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронта политически программо, йоах дIахо заявлене тIа, хьаьокх Къулбехьен Вьетнаме бахача наькха патриотически къовсам керда дегIаккхувларгболаш хилар. Цо белгалдоах Къулбехьен Вьетнаме бахача массе тайпа наькха къовсамо лерхIараш: американски агрессораши цар гIончийи эшабелга, кхычарех тийша хIама доаца, демократически, машарера нейтральни, тоалургйола Къулбехьен Вьетнам хьалъелга, даьхе машара наькъаца вIашагIтохаргйола гIулакх делга. Иштта да Къулбехьен Вьетнаме бахача 14 миллион болча наха законно дагалаттараш.

Къаман кортамукъален фронта политически программа — из ба солидарностаген Къулбехьен Вьетнаме бахача наькха къовсамгеи беш бола тIахьехам, американски империализмана духьала лоаттабеча къовсама хьалхарча юхьигера бийка тIахьехам, дерригача дуненга баь тIахьехам, из къовсам ерригача ихе континентерча вежарашеи доттагIашеи шерра а низ болаш а хьаллоацилгеи къобалбелгеи Iалашдеш бола тIахьехам. Цо белгалдоакх, шоай интернациональни декхар кхоачашде а машара, къамаш кхычарех тийша хIама доацаш хилара, дерригача дунен тIарча демократеи социальни прогрессаи гIулакха юкъе шоашкара доагIаш дола дакъа лаца а лаьрхIа Къулбехьен Вьетнаме баха нах хилар.

Къулбехьен Вьетнам мукъаяккхара Къаман фронта политически программо кхы а дукхагIа хьагучабаьккхар коталонаш йоахаш а американски империалисташи, агрессораши, цар гIончийи эша а баь тешаме йизза котало йоаккхаргйолаш а болча Къулбехьен Вьетнаме бахача турпалерча наькха алхха ше цаI мара йоаца вокал йолча НФОЮВ доархIам.

Заявлени чакхйоаллача белгалдоакх, 17 миллион болча къилбаседавьетнамцашеи цар герзацарча низашеи Къулбехьерча шоай вежарашцеи йижарашцеи кхы а айхагIа кхотабала а массаза цар оагIонгахьа хила а декхар тIаэцаш хилар.

ДОХЬАШ ДОАЛЛА «МАШАРА КОРПУСА» МОТТ

Берег Слоновой Кости. Шийн доIаме боаца Шув... Африка иштта а хеташ шоай гIаьрахой корветаш тIалийхкай колонизатораша цун шувнашкахьа. Саготонаши доалли денад поработителаша Африка лаьттан тIа.

Вай деношка юха а экономически, политически, духовни гIулакхашта африкански континент лоалла оттае гIерташ моттигаш я. Цу гIулакха пайда ийца Iац экономически кIийленехи дипломатически шантажахи, хIанзарча герзаца кийчдаьча португальски эскарах а хIанз Конго территоре тIа дорхбенна хьувзача кхыча мехкашкарча наемникий отрядех а. ТIем тIа яхитай американски «машара корпус» аьнна цIи хиларах йовзаш йола «сабаревча америкацций» корпус. Цу организаце Африкера гIулакхаш толлаб духьа «машара корпуса» генеральни директора Джек Вона август бетта юкъе Берег Слоновой Кости столице городе Абиджане совещани яьй африкански континента мехкашкарча корпуса отделеней беррига кулгалхой гул а баь.

Цхьа бахьан доацаш нийсленнад ала йиш йолаш дац «машара корпуса» идея ВIашагIкхийттача Штаташка 1960 шера — цкъа йоагIаш 16 африкански мехко кхычарех тийша хIама доацаш шоаш хилар белгалдоаккхаш байракхаш хьалъетIача исторически «Африка шера» араяккхар. Цу хана «керлача фесах» гуччахьа дувца баьлар Вашингтоне, цун маIан европейски колониальни державай Африкера политически экономически позицеш хьайоахилга а лоархIаш. Цул хьалхагIа Африка гIулакхашта йола къаьстта Управлени чIоагIйир США паччахьалкхен департаменте. Дипломаташца, промышленникашца, банкирашца цхьана «африкански походе» лаьллар «машара корпус» оалаш яр а. Цо шийн гIулакхаш чакхдоахача керттерча районех цаI а хинна дIаэттай Африка.

ХIанз Сахарагара («Iаьржа Африка») къулбехьерахьа уллача 22 африкански мехка ва цу корпусапара виъ эзар хIана ваи аьнна вола волонтер. Фачкаргаш санна тIалетай из Африка дерригача дегIа. Цун рекруташта хьалхашка оттадаь декхар сенах латт аьлча, из латт, африканций дег чу а бенна, американски арахьарча политикана довча оагIорахьа африкански континента бахача наха идеологически обработка ярах.

Континента мехкаш дIахо дегIааха деза цикъ хоржаш чоалхане процесс йолаеннай хIанз дуккхача къоначa африкански паччахьалкхенашка. «Нью-Йорк таймс» яхача газето ВIашагIкхийтта Штаташ тIахьех «хIанзза когаш дахa африкански мехкаш капитализма наькъагахьа ластаргдолаш нарна поощрени яр духьа цар шоай низ мел кхоачар дара». Цу ханна оарцагIъяла еза американски дипломаташ официальни гIулакхаш леладеш хилар бахьан долаш тIакхача йиш йоацаш никъ бийхка йолча районашка кхача торо йолаш йола «машара корпус». Корпуса волонтерий балха керттера инструмент а яь хержай капиталистически накъаца дегIаахаргахьа озабезам беш ю пропаганда, къаьстта а американски капитализм хестаелга.

Абиджане хиннача совещане хьакхайкадир, «машара корпуса» ер шу чакхдалалехьа «кагий предприятеш» вIашагIтохара пропаганда еш шерра кампани чакхъякха безам болаш хилар. Из дагалацар — кагий капиталистически предпринимательство, традиционни африкански общинана чIоагIа хийра йола частнособственнически уйла африканций сакхетам чу хьолга.

Корпусо шийн гIулакхаш чакхдахара эггара аьттув болашагIа лоархI школаши преподавателаши юкъеоэр. Цу хана пайда эц африканцаш белгала знанешта тIакхувш хиларах ийца ца Iеш, къона тIехье идеологически обработка атта юлуш хиларах а. ХIаьта Африка къонал — из я континента кхоане. ХIанз къона болча африканцех дуккхачар бехктокхамера посташ хьалувцаргья. «Машара корпусо» хIара шера телача отчета тIа кепатеха араяьхача даннеша хьахьокхачох 1966 шера Африка мехкашка хиннача корпуса 3421 викалах 1761 саг духхьал из болх беш ва.

Иштта мара кхы шеко йоацаш да. американски разведка органий гIулакха а «машара корпусах» пайда эцаш хилар. Корта а болац цхьаккха а тIахьожам боацаш мехка гIолла лела бокъо хиларахи цига массаза а бахача нахаца шерра бувзамаш тоссаш хиларахи корпусмений торо я разведывательни хьисапера тайп-тайпара материал гулъе. «Машара корпуса» членаш балха дIабахийтале хьалхагIа опыт йолча специалисташа Iомабу уж экономически, политически, военни гIулакхий хьакъехьа донесенеш уттае. Ер шу хьадоладеннача юххье «Аль-Хакика» яхача самалийски газета кепатеха арадаьккхар доазол дехьарча ерригача американски дипломатически миссешка дахьийтача США паччахьалкхен департамента письмон копи. Цу инструкце тIа духхьал хьайоах, «машара корпуса» добровольцаша шоай дIакхаьчача мехкашка политически, военни, кхыйола информаци гулъе еза».

Африкански общественносто, ала дизза бахьан а долаш йоах. цу американски организацех «дипломировании шпионий корпус» я. «США Центральни разведывательни управлене телаш йола заланеш кхоачашъю машара корпуса членаша», — язду «Занзибар войс» яхача газето. «Цу организаце дукхагIа бола болхлой, — белгалдоаккх «Уэст-Африкэн пайлот» яхача нигерийски газето, — къайлагIа лелабеш бола шпионаши диверсанташи ба». Белгалдоалаш гIулакх да, «машара корпусе» бахийта нах хьахоржача хана тIехьара дош алга. Кене арадувлача «Пан-Африка» яхача журнало беча хоамах ЦРУ болхлошка хилар.

Вешта, дукхагIа йолча хана корпусменаш хьахорж. «Рэмпартс» яхача журнало дукха ха йоацлаш гучадаьхараша хьахьокхачох, Центральни разведывательни управлене финансировани яьчеи цо тIахьожам лоаттабеш хинначеи США студенчески организацешта юкъера. Цхьа бахьан доацаш зап. гучох, «хьехархой» оалаш бола дуккха бараш профессиональни гIулакхашта вIалла а мегаргбоацаш лаьрхIа хилар. Цхьабакъда, «Пан-Америке» яхача газета тIа белгалдоаккхачох, Iалальмате дика кхеташ ба прогрессивни идеяшта, къамий кортамукъален болама духьала, американски влияни чIоагIъяр духьа лоаттабеча къовсамца дувзаденна болча дешаех. ДегIаухача мехкашка иштта шийн тайпара стажировка яьчул тIехьагIа «догдоахийла йолаш бола» корпусменаш духхьал ЦРУ штатеи США правительственни органашкеи дIачуэц.

«Корпус» лелаяра ахча кхоаш ВIашагIкхийттача Штаташка. Дрожжаш теха бод санна совсаш латт цун бюджет. Масала, 1968-ча финансови шера США сенато дIахеца аьнна чIоагIдаьд 115.700.000 доллар, вешта аьлча 1962 шера корпуса хьожадаь хинначул диззa дукхагIа ахча. Маларра аьлча, беррига волонтераш 1968 шера 20 эзарнега дIакхача гаргга хургба, вешта аьлча 1964 шера корпуса юкъе хиннарел шоззa дукхагIа. Цо хьахьокхаций Вашингтоне корпуса чIоагIагIа лоархIам беш хилар.

Цу факташа хьахьокх корпусо лерхIараш «бакъахьара» гIулакхаш да яхаш дола къамаьлаш шоаш маларра харц хилар. «Нагахьа санна машара корпус машар хьаштдолаш а адамленна новкъостал де ловш цIена уйла дагахьа йолаш а яларе, — йоах Гвианай халкъа-прогрессивни парте заявлене тIа, — шийн мехкара дIайолаяла йиш йолаш яр из, йоазув-дешар ца харцеи образовани во хиларцеи къовсам лоаттабеш а США-ра расови проблемаш къоастаяра новкъостал деш а». Цхьабакъда, «машара корпусах шийх а йоалл расизм. Американски викалех цхьанне хьакхайкадаьчох, неграш корпуса юкъе битац эшача тайпара кхетам болаш бац уж яхаш бахьан а доахаш.

Африка мехкашка, вешта, Азеи Латински Америкеи а санна, тIа-тIа чIоагIагIа дIадех тешаме доаца корпуса гIулакхаш соцаделга. Дукха моттигаш хиннай бокъо йоаца гIулакхаш леладеча лийца аьхкаш уж хиннача мехкашкара сий доацача а боахаш делхабаь. Африкаца эшац африкански кагирхошта инструктораш хилеи хьехам телеи безам болаш болча цу тайцарча миссионераша ду гIулакх, хьакхайкаду «Стандард Танзания» яхача газето.

Корпуса шеф Джек Вон ше а хеххка тIавенача Абиджане хиннача «машара корпуса» бухьий слето, доллача хIамашка лалийгIача, цхьан тайпара лертIаяккха езаш яр цу американски неоколониализма из йошаяь репутаци. Атта декхар дацар совешане дакъа лоацаш хиннараштa хьалхашка лаьттар. БIехал, йоах африкански кицо, маьршбалара куп цо отталаьлар яхаш, кхерам кIезигагIа болаш мича хул. Халкъаша тIа-тIа шаьрагIа кхетабу американски «машара корпусах» беллача дохьажа меттагахьара кхерам.

В. КУЗНЕЦОВ.
(ТАСС).

ФУТБОЛ

ЯХЬЕ ЯЬННАЙ КЛУБНИ КОМАНДАШ

Республике клубни командашта юкъе хьалхара моттиг яккхара йола яхьаш дIахьош ба футболисташ. ХIара клубе кхоккха команда я — кIаьнкий, кагийча наькха, боккхийчар. Цхьаккха а кот ца воалаш чакхдаьлар химкомбинатаи «Старогрознефть» НПУ-и командашта юкъе хинна ловзар, счет 3:3. «Красный молот» завода спортсменаша счет 8:2 йолаш Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода команда эшайир. Грозненски «Локомотив» яхача команда футболисташа ремонтно-механически завода команда эшайир. Счет 2:1. «Буревестник» яхача спортивни общества гудермесерча «Локомотиваца» хинна вIашагIкхетар цхьаккха а кот ца воалаш чакхдаьлар. Счет 3:3.

СУРТА ТIА: Гудермесера «Локомотиви» «Буревестники» ловзача хана.

О. СМЕРКАЛОВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIоллеи Грознеи дикка дукха морхаш а йолаш, догIа а делхаш ха латта мегаш я. Мух малхбоалехьара чIоагIа хьекхаргба, къилбаседехьарча районашка геттара чIоагIа а хьекхаш. Температура республике гIолла бийсанна 10—15 градуси дийнахьа 13—18 градуси, хIаьта Грозне бийсанна 13—15 градуси дийнахьа 16—18 градуси йIовхал а йолаш хила тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Тегерана — Ирана столица централльни улица, Аджерпресс — ТАСС сурт.

ЛадувгIа

7-гIа август 1967 шу

Радио: 6. 30 — Нохч-ГIалгIайчен лаьтталеладерхо (гIалгIай меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.10 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» яхача газетий обзор. 7.20 — Передачай программа. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — «Вай даьй а даь дай а иллеш» — концерт. 8.45 — Радио ладувгIархой каьхатех оттаяь передача (нохчий меттала). 9.00 — Москвера трансляци. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Къона тIехье» (нохчий меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — Литературни передача (гIалгIай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала). 17.00 — Юртбоахама болхлошта лаьрхIа концерт. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (гIалгIай меттала). 17.45 — Миллионий ленински университет. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала).

Хьажа

Телевидени: 17.30 — Берашта лаьрхIа фильм. 18.05 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай меттала). 18.15 — Мишта болабеннаб нах къамаьл де — беседа (нохчий меттала). 18.35 — Документальни фильм. 18.55 — Телевизионни кердадараш. 19.10 — Юртбоахама болхлой дош. 19.35 — «Октябара маьлха кIал» Украински ССР.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Ленина улица. 11 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. 3-39-11; бехктокхама секретара—3-34-38; партийни вахарен, культурай, промышленностей отделий—3-42-30; юрта боахамеи письмойи отделий — 3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96, зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи, Революце проспект 7/84.

Типография изд-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05300 Заказ № 4279.